

Åtgärder för levande hav

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2009/10:213 *Åtgärder för levande hav* och 3 följdmotioner med 31 yrkanden. Därutöver behandlar utskottet 29 yrkanden från allmänna motionstiden 2010.

I skrivelsen redovisar regeringen det fortsatta åtgärdsarbetet för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet. Fokus ligger på att uppfylla åtagandena i Helcoms aktionsplan för Östersjön och att nå de miljökvalitetsmål som är av betydelse för havsmiljön. En central utgångspunkt är att arbetet med olika mål, processer och handlingsplaner som är styrande för havs- och vattenmiljöarbetet effektiviseras, samordnas och integreras. Regeringen framhåller att det krävs en större helhetssyn på vattenarbetet som sådant, varigenom havs- respektive övriga vattenfrågor bättre behöver samordnas och integreras, liksom att havsmiljöfrågorna tydligare behöver integreras i andra politikområden. I skrivelsen presenterar regeringen en svensk handlingsplan för det internationella havsmiljösamarbetet samt åtgärder för minskad övergödning, ett rent och giftfritt hav och bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess biologiska resurser.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks med hänvisning till vad som anförs i skrivelsen, gällande regelverk, utskottets tidigare uttalanden och till det arbete som i övrigt pågår på området. I betänkandet finns 40 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Bakgrund	9
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	10
Utskottets överväganden	11
Ett sammanhållet åtgärdsarbete för havspolitikerna med en internationell handlingsplan	11
Åtgärder för minskad övergödning	15
Åtgärder för ett rent och giftfritt hav	28
Åtgärder för bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess biologiska mångfald	43
Reservationer	57
1. Ett sammanhållet åtgärdsarbete för havspolitikerna, punkt 1 (MP)	57
2. Samarbetet kring Östersjön, punkt 2 (S)	57
3. Övergödning, punkt 3 (S, MP, V)	58
4. Skyddszoner och reningsmetoder, punkt 4 (S, V)	58
5. Reform av jordbrukspolitikerna, punkt 6 (S, MP, V)	59
6. Bindande regler, punkt 7 (S)	60
7. Bindande regler, punkt 7 (MP)	60
8. Jämnare spridning av djurhållning, punkt 8 (MP, V)	61
9. Skatt på handelsgodslar, punkt 9 (S, MP, V)	62
10. Enskilda avlopp, punkt 10 (S, MP, V)	63
11. Kalkning, punkt 11 (S)	63
12. Finansiering av åtgärder mot övergödning, punkt 12 (V)	64
13. Reach m.m., punkt 13 (S, MP, V)	65
14. Dekal-BDE, punkt 14 (S, MP, V)	65
15. Kemikalier i textilier, punkt 15 (S, MP, V)	66
16. Gifter i hav och havsbotten, punkt 16 (S)	66
17. Båtbottenfärg, punkt 17 (S)	67
18. Läkemedelsrester, punkt 18 (S, MP, V)	68
19. Marint skräp, punkt 19 (S, MP, V)	68
20. Vrak, punkt 20 (S, MP, V)	69
21. Toalettavfall från fartyg m.m., punkt 21 (S, MP, V)	69
22. Sjöfart m.m., punkt 22 (S)	70
23. Sjöfart m.m., punkt 22 (V)	71
24. Funktionsdugliga skrov, punkt 23 (S, V)	72
25. Oljeborring, punkt 24 (MP, V)	72
26. Alkylatbensin, punkt 25 (V)	73
27. Förbud mot tvåtaktsmotorer, punkt 26 (MP, V)	73
28. Utfasning av tvåtaktsmotorer och skrotningsbidrag, punkt 27 (S, MP, V)	74
29. Havsmyndighetens ansvarsområde, punkt 28 (S)	74
30. Barlastvatten, punkt 29 (S, MP, V)	75
31. Prövning av muddring m.m., punkt 30 (S, MP, V)	76

32. Valar, punkt 31 (S, MP, V)	76
33. Skarv, punkt 32 (S, SD)	77
34. Säl, punkt 33 (S)	77
35. Ål, punkt 34 (S)	78
36. Ål, punkt 34 (MP, V)	78
37. Lax, punkt 35 (S, MP, V)	79
38. Bottentrålning, punkt 36 (MP, V)	80
39. Fiskekvoter, punkt 37 (V)	80
40. Utfiskning i fattiga länder, punkt 38 (S, MP, V)	81
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	82
Skrivelsen	82
Följdmotionerna	82
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	84

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Ett sammanhållet åtgärdsarbete för havspolitik**
Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ15 yrkande 1.
Reservation 1 (MP)
- 2. Samarbetet kring Östersjön**
Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ341, 2010/11:MJ353, 2010/11:MJ421 yrkandena 7 och 8 samt 2010/11:MJ439 i denna del.
Reservation 2 (S)
- 3. Övergödning**
Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ1 yrkande 1 i denna del.
Reservation 3 (S, MP, V)
- 4. Skyddszoner och reningsmetoder**
Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ294 yrkande 5 i denna del.
Reservation 4 (S, V)
- 5. Utsläppsrättigheter för kväve och fosfor**
Riksdagen avslår motionerna 2010/11:U269 yrkande 12 och 2010/11: MJ421 yrkande 1.
- 6. Reform av jordbrukspolitiken**
Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ14 yrkande 3, 2009/10: MJ15 yrkande 3 och 2010/11:MJ294 yrkande 5 i denna del.
Reservation 5 (S, MP, V)
- 7. Bindande regler**
Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ15 yrkande 4 i denna del och 2010/11:MJ1 yrkande 1 i denna del.
Reservation 6 (S)
Reservation 7 (MP)
- 8. Jämnare spridning av djurhållning**
Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ15 yrkande 5.
Reservation 8 (MP, V)
- 9. Skatt på handelsgödsel**
Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ14 yrkande 2, 2009/10: MJ15 yrkande 4 i denna del och 2010/11:MJ1 yrkande 2.
Reservation 9 (S, MP, V)

10. Enskilda avlopp

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ14 yrkande 4 och 2010/11: MJ1 yrkande 3.

Reservation 10 (S, MP, V)

11. Kalkning

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ1 yrkande 4 och 2010/11: MJ280 yrkande 3.

Reservation 11 (S)

12. Finansiering av åtgärder mot övergödning

Riksdagen avslår motion 2009/10: MJ14 yrkande 1.

Reservation 12 (V)

13. Reach m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ14 yrkande 5 i denna del, 2009/10: MJ15 yrkande 6 och 2010/11: MJ273 yrkande 1 i denna del.

Reservation 13 (S, MP, V)

14. Dekal-BDE

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ14 yrkande 5 i denna del och 2009/10: MJ15 yrkande 8.

Reservation 14 (S, MP, V)

15. Kemikalier i textilier

Riksdagen avslår motion 2009/10: MJ15 yrkande 7.

Reservation 15 (S, MP, V)

16. Gifter i hav och havsbotten

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ1 yrkande 10.

Reservation 16 (S)

17. Båtbottenfärg

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ1 yrkande 11.

Reservation 17 (S)

18. Läkemedelsrester

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ1 yrkande 12 och 2010/11: MJ273 yrkande 1 i denna del.

Reservation 18 (S, MP, V)

19. Marint skräp

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ1 yrkande 13.

Reservation 19 (S, MP, V)

20. Vrak

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ15 yrkande 10, 2010/11: MJ1 yrkande 8 och 2010/11: MJ387.

Reservation 20 (S, MP, V)

21. Toalettavfall från fartyg m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ1 yrkande 6 och 2010/11: MJ439 i denna del.

Reservation 21 (S, MP, V)

22. Sjöfart m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ14 yrkande 6 i denna del, 2010/11: MJ1 yrkande 5, 2010/11: MJ337 i denna del, 2010/11: MJ421 yrkandena 5 och 6 samt 2010/11: MJ439 i denna del.

Reservation 22 (S)

Reservation 23 (V)

23. Funktionsdugliga skrov

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ439 i denna del.

Reservation 24 (S, V)

24. Oljeborrning

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ337 i denna del och 2010/11: MJ421 yrkande 4.

Reservation 25 (MP, V)

25. Alkylatbensin

Riksdagen avslår motion 2009/10: MJ14 yrkande 6 i denna del.

Reservation 26 (V)

26. Förbud mot tvåtaktsmotorer

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ439 i denna del.

Reservation 27 (MP, V)

27. Utfasning av tvåtaktsmotorer och skrotningsbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ14 yrkande 6 i denna del och 2009/10: MJ15 yrkande 9.

Reservation 28 (S, MP, V)

28. Havsmyndighetens ansvarsområde

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ1 yrkande 9, 2010/11: MJ280 yrkande 1, 2010/11: MJ290 yrkande 1 och 2010/11: MJ376.

Reservation 29 (S)

29. Barlastvatten

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ1 yrkande 7 och 2010/11: MJ275 yrkande 7.

Reservation 30 (S, MP, V)

30. Prövning av muddring m.m.

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ15 yrkande 11.

Reservation 31 (S, MP, V)

31. Valar

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ15 yrkande 2.

Reservation 32 (S, MP, V)

32. Skarv

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ277 i denna del, 2010/11: MJ288, 2010/11:MJ334, 2010/11:MJ346 och 2010/11:MJ386 i denna del.

Reservation 33 (S, SD)

33. Säl

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ271, 2010/11:MJ277 i denna del, 2010/11:MJ345 och 2010/11:MJ386 i denna del.

Reservation 34 (S)

34. Ål

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ14 yrkande 7 i denna del och 2010/11:MJ350 yrkandena 1 och 2.

Reservation 35 (S)

Reservation 36 (MP, V)

35. Lax

Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ379.

Reservation 37 (S, MP, V)

36. Bottentrålning

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ14 yrkande 7 i denna del.

Reservation 38 (MP, V)

37. Fiskekvoter

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ14 yrkande 7 i denna del.

Reservation 39 (V)

38. Utfiskning i fattiga länder

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ14 yrkande 7 i denna del.

Reservation 40 (S, MP, V)

39. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2009/10:213 till handlingarna.

Stockholm den 16 november 2010

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Johan Löfstrand (S), Christine Jönsson (M), Helén Pettersson i Umeå (S), Rune Wikström (M), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Johan Hultberg (M), Åsa Romson (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Åsa Coenraads (M), Nina Lundström (FP), Roger Tiefensee (C) och Christina Høj Larsen (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2009/10:213 *Åtgärder för levande hav* och 3 följdmotioner med 31 yrkanden. Därutöver behandlar utskottet 29 yrkanden från allmänna motionstiden 2010. De motioner som inte har väckts under innevarande riksmöte anges med aktuell årtalsbeteckning (2009/10). Motionsförslagen återfinns i bilaga 1.

Bakgrund

I mars 2009 lade regeringen fram propositionen *En sammanhållen svensk havspolitik* (prop. 2008/09:170, bet. 2008/09:MJU29, rskr. 2008/09:299) med förslag om inriktningen på svensk havspolitik. I propositionen konstaterade regeringen att havsmiljöarbetet behöver intensifieras och ambitionerna höjas ytterligare i syfte att säkerställa ett långsiktigt hållbart nyttjande av havets och kustområdenas resurser. Regeringen presenterade också konkreta insatser för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet.

I budgetpropositionen för 2010 aviserade regeringen en fortsatt satsning på havsmiljön genom att den beräknade nivån för anslaget *Havsmiljö* för 2011 bibehålls för 2012.

I november 2007 antog Helsingforskommissionen (Helcom) en aktionsplan för Östersjön (Baltic Sea Action Plan). I december 2007 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med Jordbruksverket och övriga berörda myndigheter ta fram ett komplett förslag till svenska nationella åtgärder för att uppfylla åtagandena i Helcoms aktionsplan. En delrapport lämnades våren 2008 (dnr M2008/2713/Na) och slutrapporten lämnades i juli 2009 (dnr M2009/2768/Na). Slutrapporten har remissbehandlats.

Miljömålsrådet inom Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag i april 2008 lämnat ett underlag till regeringens fördjupade utvärdering av miljömålssystemet genom rapporten *Miljömålen – Nu är det bråttom* (dnr M2008/1443/Mk). Rapporten har remissbehandlats. En remissammanställning finns tillgänglig i Miljödepartementet.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag i november 2009 delredovisat ett uppdrag att fortsätta kartlägga utsjöbankar inklusive fågel och fisk (dnr M2009/4341/Na).

Transportstyrelsen har på regeringens uppdrag i november 2009 redovisat ett uppdrag att föreslå hur införandet av ett förbud mot utsläpp av toalettavfall från fritidsbåtar kan genomföras samt hur förvaltning och

ansvarsfördelning av systemet med sugtömningsanläggningar bör hanteras (dnr N2009/9395/TE). Ärendet har remissbehandlats och en remissammanställning finns tillgänglig i Näringsdepartementet.

Länsstyrelserna i de 14 kustlänen har på regeringens uppdrag i december 2009 redovisat ett uppdrag att etablera hänsynsområden i särskilt känsliga områden i kust och skärgård, där buller och andra störningar ska vara försumbara (dnr M2009/4988/Na).

I mars 2010 redovisade Vattenprisutredningen sitt betänkande *Prissatt vatten?* (SOU 2010:17). Ärendet remissbehandlas för närvarande.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag i april 2010 redovisat ett uppdrag att vidareutveckla förslag till avgiftssystem för kväve och fosfor (M2010/1908/Na). Ärendet remissbehandlas för närvarande.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen det fortsatta åtgärdsarbetet för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet. Fokus ligger på att uppfylla åtagandena i Helcoms aktionsplan för Östersjön och att nå de miljökvalitetsmål som är av betydelse för havsmiljön. En central utgångspunkt är att arbetet med olika mål, processer och handlingsplaner som är styrande för havs- och vattenmiljöarbetet effektiviseras, samordnas och integreras. Regeringen framhåller att det krävs en större helhetssyn på vattenarbetet som sådant, varigenom havs- respektive övriga vattenfrågor bättre behöver samordnas och integreras, liksom att havsmiljöfrågorna tydligare behöver integreras i andra politikområden. I skrivelsen presenterar regeringen en svensk handlingsplan för det internationella havsmiljösamarbetet samt åtgärder för minskad övergödning, ett rent och giftfritt hav och bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess biologiska resurser.

Utskottets överväganden

Ett sammanhållet åtgärdsarbete för havspolitik med en internationell handlingsplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att miljöhänsyn bör överordnas andra intressen (MP) och om Östersjösamarbete (S, KD).

Jämför reservationerna 1 (MP) och 2 (S).

Skrivelsen

I skrivelsen framhåller regeringen att ett effektivt havsmiljöarbete förutsätter ett samordnat genomförande av relevanta handlingsplaner och åtgärdsprogram. Regeringen bedömer att den blivande myndigheten för havs- och vattenmiljö kommer att ha en viktig roll i detta arbete. Regeringen framhåller vidare att internationell samverkan är nödvändig för att förbättra havsmiljön. En handlingsplan upprättas därför för Sveriges internationella havsmiljöarbete. För Sveriges närliggande havsområden prioriteras arbetet inom EU, Helcom, Ospar, Internationella havsforskningsrådet Ices och den internationella sjöfartsorganisationen IMO samt arbete genom internationella finansiella organisationer. Havsmiljöarbetet är också ett prioriterat område i svenskt utvecklings- och grannlandssamarbete, både multilateralt och bilateralt. I den svenska handlingsplanen som redovisas i skrivelsen sägs bl.a. att det är högt prioriterat att integrera havsmiljöaspekterna i andra politikområden som jordbruks-, fiske-, kemikalie-, transportpolitiken och regional tillväxtpolitik både nationellt och inom EU. Vidare anförs att EU:s integrerade havspolitik är en övergripande och viktig komponent för det svenska havsmiljöarbetet. Det marina direktivets roll som havspolitikens miljöpelare bör därför stärkas genom att havsmiljöaspekter fortsatt utvecklas i berörd marin sektorspolitik, särskilt fiske- och sjöfartssektorerna. Förutom sektorsintegrationen bör planering av havsområden samt miljödatahantering prioriteras inom havspolitik.

Motionerna

Enligt motion 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 1 är det viktigt att långsiktiga miljöhänsyn överordnas kortsiktiga ekonomiska hänsyn vid samordningen av havspolitik. I flera motioner framhålls vikten av miljöarbetet kring Östersjön. I motion MJ341 (S) efterfrågas fortsatt utveckling av miljöarbetet i Östersjön, bl.a. måste kontakterna och dialogen med EU och grannländerna runt Östersjön utökas och förstärkas. Vidare betonas transportkorridorer. Enligt motion MJ439 (S) delvis, måste EU öka miljö-

samarbetet med Ryssland, och Sverige måste som ordförandeland i Helcom arbeta aktivt och målinriktat för att uppnå resultat. Även i motion MJ353 (KD) framhålls vikten av att Sverige som ordförandeland i Helcom följer utvecklingen och vågar arbeta offensivt, bl.a. för att förbud mot fosfor i tvättmedel införs på EU-nivå, att åtgärder mot det kustnära lantbruket prioriteras och att ett nätverk av marint skyddade områden skapas. Enligt motion MJ421 (KD) yrkande 8 bör fokus ligga på Östersjöns tillrinningsområden, och det är därför viktigt att EU:s ramdirektiv för vatten genomförs. I samma motion framhålls att kuststaterna bör finansiera sådana kostnadseffektiva miljöötgärder som gynnar Östersjöns gemensamma miljö (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att havsmiljöarbetet har fortsatt hög prioritet. I propositionen *En sammanhållen svensk havspolitik* (prop. 2008/09:170, bet. 2008/09: MJU29, rskr. 2008/09:299) konstaterades att havsmiljöarbetet behöver intensifieras och ambitionerna höjas, och en rad åtgärder presenterades för att förbättra och återställa havsmiljön och för att förstärka det internationella samarbetet. Vidare föreslogs att inriktningen på svensk havspolitik bl.a. ska vara att havets och kustområdenas resurser ska nyttjas hållbart så att ekosystemen bevaras och restaureras. Samtidigt ska havsanknutna näringar kunna utvecklas, växa och bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft. Havspolitikerna ska vara integrerad och sektorsövergripande och utgå från en helhetssyn på nyttjande och bevarande av resurserna. Det är inte bara ekologiskt utan även samhällsekonomiskt viktigt att säkerställa ett långsiktigt hållbart nyttjande av havets resurser. Riksdagen godkände denna inriktning. I utskottets betänkande med anledning av propositionen anfördes också att utskottet delade regeringens uppfattning att en växande, konkurrenskraftig och hållbar maritim ekonomi måste byggas i harmoni med den marina miljön, som dessutom i många fall utgör själva resursbasen, och att en havspolitik därför måste integrera såväl näringspolitiska och sociala som miljömässiga mål. Mål, utgångspunkter och principer för olika politikområden kan ibland stå eller hävdas stå i motsatsförhållande till varandra. Utskottet framhöll vidare att exempelvis miljö kvalitetsmål, ekonomiska mål om ökad tillväxt och näringspolitiska mål om fler och växande företag därför måste vägas mot varandra i ett sammanhang inom ramen för havspolitikerna och inte betraktas vart och ett för sig.

Som framgår av den handlingsplan som redovisas i skrivelsen har det varit en prioriterad fråga under en lång rad av år att integrera miljöaspekter i olika politikområden, exempelvis inom EU:s fiskeri-, jordbruks-, kemikalie- och transportpolitik och regionala tillväxtpolitik. Utskottet delar regeringens åsikt att gränsdragningen mellan sektorspolitik och andra processer som påverkar havsmiljön är svår, då många av problemen i Östersjön orsakas av mänsklig aktivitet på land. Ett exempel på detta är

övergödningen där växtnäring förluster från jordbruk, utsläpp från reningsverk och luftföroreningar är de största föroreningskällorna. Såsom anförs i skrivelsen är det därför mycket viktigt att integrera miljöaspekter i andra politikområden. Utskottet anser i likhet med regeringen att integreringen av miljöaspekter i de olika politikområdena bör fortgå på alla beslutsnivåer och att politiken framöver i högre grad särskilt bör beakta de behov som finns beträffande känsliga havsområden såsom Östersjön.

När det gäller fortsatt utveckling av miljöarbetet i Östersjön och arbetet i bl.a. Helcom delar utskottet regeringens uppfattning att internationell samverkan är nödvändig för att förbättra havsmiljön och att EU:s integrerade havspolitik är en övergripande och viktig komponent för det svenska havsmiljöarbetet. Utskottet ser positivt på att Sverige arbetar för att Östersjön snabbt ska utses till ett pilotprojekt inom ramen för det marina direktivet i enlighet med rådsslutsatserna från miljöministerrådet i december 2009.

I juni 2009 överlämnade kommissionen sitt meddelande om EU:s strategi för Östersjöområdet (KOM(2009) 248). Strategin är ett dokument som identifierar övergripande utmaningar, berörda politikområden och arbets sätt. Bakgrunden till strategin är en kombination av Östersjöregionens geografiska läge, att området står inför gemensamma utmaningar och att åtta av de nio strandstaterna numera är medlemmar i EU. Utgångspunkten är att länderna ännu inte till fullo drar nytta av de möjligheter till samarbete och integration som EU-medlemskapet ger när det gäller gemensamt beslutsfattande och tillgängliga resurser. Kommissionen har identifierat fyra övergripande utmaningar som vägledande för strategin: 1) att skapa en hållbar miljö, 2) att öka välståndet, 3) att öka tillgängligheten och attraktionskraften och 4) att öka säkerheten och tryggheten i området. I aktionsplanen till EU:s strategi för Östersjöregionen är minskningen av näringsbelastningen det första av 15 prioriterade områden och innehåller konkreta strategiska åtgärder och samarbetsåtgärder, som genomförande av åtgärder i Helcoms aktionsplan, minskning av näringsbelastningen från jordbruket och etablering av våtmarker. Flera s.k. flaggskeppsprojekt föreslås inom detta prioriterade område, som borttagande av fosfater i tvättmedel, bättre avloppsrening, bästa praxis inom jordbruket och fullt genomförande av ramdirektivet för vatten. Även inom andra prioriterade områden inom strategin föreslås flaggskeppsprojekt för att minska övergödningen, såsom begränsning av luftföroreningsutsläpp från sjöfarten, eliminering av toalettutsläpp från fartyg, hållbar lantbygdsutveckling med minskat näringsläckage samt ett forum för innovativ och hållbar gödselhantering. I strategin framhålls vidare vikten av ett integrerat samordnat arbetssätt på alla nivåer i Östersjöländerna för att uppnå strategins mål. Genom slutsatserna från EU:s allmänna råd (15018/09) understryks att genomförandet startar utan dröjsmål. Utskottet noterar att regeringen har en aktiv roll i processen och verkar för att strategins innehåll ska bidra till fördjupat samarbete i Östersjöregionen samt att ett särskilt sekretariat för genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen har inrättats, liksom att berörda myn-

digheter har givits i uppdrag att leda och delta i prioriterade områden. Utskottet delar regeringens bedömning att Sverige aktivt bör verka för att uppfylla målen och genomföra de prioriterade åtgärderna och flaggskeppsprojekten i EU:s strategi för Östersjöregionen och uppnå ett fördjupat samarbete i Östersjöregionen.

När det gäller arbetet i Helcom anser utskottet i likhet med regeringen att Sverige under det svenska ordförandeskapet i Helcom bör arbeta med följande fem prioriterade frågor:

- säkra genomförandet av Helcoms aktionsplan för Östersjön
- genomföra årliga miljöministermöten
- förnya Helcoms organisation så att Helcoms roll stärks i det regionala havsmiljöarbetet
- stärka Helcoms roll i genomförandet av det marina direktivet och annan EU-policy
- säkra att Helcoms beslut grundar sig på bästa tillgängliga vetenskapliga grund.

Beträffande frågan om marina naturreservat anser utskottet i likhet med regeringen att insatserna för att kartlägga naturvärden och skapa nätverk av marina skyddade områden, inklusive inrättandet av marina naturreservat, har hög prioritet och att de bör intensifieras. Utskottet delar även regeringens bedömning att arbetet med permanenta eller temporära fiskefria områden behöver utvecklas samt att arbetet med bildande och skötsel av skyddade områden i havsmiljön bör kunna ske med större inslag av lokal förankring, delaktighet och samverkan.

När det gäller solidarisk finansiering av åtgärder som gynnar Östersjöns miljö konstaterar utskottet att regeringen framhåller att avsikten är att även fortsättningsvis bidra till att finansiera internationella havsmiljöåtgärder, bl.a. genom fortsatt samarbete med internationella finansiella institutioner, t.ex. Europeiska utvecklingsbanken (EBRD), Nordiska investeringsbanken (NIB) och Nordiska miljöfinansieringsbanken (Nefco). Utskottet välkomnar också att regeringen kommer att arbeta för att de prioriteringar som fastställs i EU:s strategi för Östersjöregionen ska beaktas vid fördelning av EU-stöd inom relevanta politikområden och program. I skrivelsen nämns även att den mellanstatliga fond inom NIB och Nefco som Sverige finansierat med 90 miljoner kronor bl.a. kommer att bidra med finansiering till demonstrationsanläggningar m.m. inom ett projekt som Lantbrukarnas Riksförbund tillsammans med en rad andra jordbruksorganisationer i länderna runt Östersjön vill åta sig att genomföra, kallat *Putting best practices in agriculture into work*. Vidare noterar utskottet att det inom projektet Bonus, som handlar om miljön i Östersjön, finansierades 16 projekt varav 15 med svenskt deltagande på totalt 280 miljoner kronor, vilket framgår av årets budgetproposition.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 1, MJ341 (S), MJ439 (S) delvis, MJ353 (KD) och MJ421 (KD) yrkanden 7 och 8 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Åtgärder för minskad övergödning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om övergödning (S), utsläppsrättigheter för kväve och fosfor (KD), bindande regler (S, MP), finansiering av åtgärder mot övergödning (V), reformen av EU:s jordbrukspolitik (MP), ekologiskt jordbruk (V), jämnare djurhållning (MP), skyddszoner (V), skatt på handelsgödsel (S, MP, V), enskilda avlopp (S, V) och kalkning (S).

Jämför reservationerna 3 (S, MP, V), 4 (S, V), 5 (S, MP, V), 6 (S), 7 (MP), 8 (MP, V), 9 (S, MP, V), 10 (S, MP, V), 11 (S) och 12 (V).

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls att åtgärder inom samtliga berörda sektorer krävs för att nå Sveriges mål och åtaganden om övergödning. Regeringen anför bl.a. att reningen av kväve- och fosforföreningar från kommunala reningsverk som påverkar övergödningssituationen i kust och hav bör förbättras ytterligare och bedömer att utsläppen kan minska med motsvarande ca 3 000 ton kväve och 15 ton fosfor genom ytterligare rening. Förbud mot fosfater i maskindiskmedel för enskilt bruk har beslutats och kommer att införas fr.o.m. den 1 juli 2011. Förbudet innebär att utsläppen till havet minskar med 9 ton, varav 5 ton till egentliga Östersjön. Vidare bedömer regeringen att de åtgärder som är avsedda att genomföras inom ramen för vattenmyndigheternas åtgärdsprogram kommer att vara av väsentlig betydelse för att uppnå Sveriges mål och åtaganden och att det finns betydande möjligheter till synergieffekter i arbetet mot övergödningen. Genomförandet av åtgärdsprogrammen förväntas minska utsläppen till havet så att det motsvarar ca 2 150 ton kväve och ca 110 ton fosfor. Regeringen framhåller att belastningen av kväve- och fosforföreningar har minskat kraftigt och kommer att fortsätta att minska betydligt. Genom denna positiva trend, ytterligare insatser och det framtida åtgärdsarbetet bör förutsättningarna för att uppfylla det svenska åtagandet för fosfor och kväve finnas till 2016 enligt regeringen. Utvecklingen bör noga följas för att det ska finnas beredskap för att genomföra eventuella ändringar i Sveriges åtgärdsplan. Utvärderingen av åtgärdsplanerna vid Helcoms ministermöte 2013 och omräkningen av de preliminära bördefördelningarna utgör en grund för eventuella ändringar och förstärkningar av åtgärdsplanen. Enligt regeringen bör Sverige kunna uppfylla rekommendationerna och överenskommelserna

om att minska övergödningen i Helcoms aktionsplan för Östersjön genom tidigare beslut och redovisade insatser i denna skrivelse. Regeringen framhåller att arbetet mot övergödning fortsatt bör ha hög prioritet för att Sveriges mål och åtaganden ska nås. Genom fortsatt utveckling och nya initiativ finns flera möjligheter att genomföra förbättringar när det gäller de olika åtgärderna och deras kostnadseffektivitet. Enligt regeringen bör det vidare vara möjligt att förbättra nuvarande åtgärder men också att utveckla några potentiella och lovande åtgärder för att ytterligare minska utsläppen av fosfor- och kväveföreningar till haven.

Motionerna

I motion MJ1 (S) yrkande 1 efterfrågas större handlingskraft och fler initiativ från regeringens sida, inklusive bindande regler och användning av relevanta EU-bidrag för att det svenska miljömålet *Ingen övergödning* ska kunna uppfyllas. Utöver jordbruket bidrar skogsbruket, trafiken, industrierna och hushållen till problemet. I samma motion yrkas att skatt på handelsgödsel återinförs (yrkande 2). Enligt yrkande 3 i samma motion bör det ses över om högre krav kan ställas på enskilda husägare att ställa om från enskilda avlopp. Vidare framhålls att kalkning endast är en tillfällig åtgärd för att återställa eller förhindra allvarliga förändringar i vatten drag (yrkande 4). I motion MJ280 (S) yrkande 3 framhålls att försurningsmålen och kalkningsambitionerna inte får sänkas utan bör kvarstå så att biologisk produktion och värdefulla resurser i vattensystemen säkerställs. I motion 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 4 efterfrågas en ökad användning av föreskrifter för att minska övergödning och att därigenom frigjorda medel i landsbygdsprogrammet bör användas till andra miljörelaterade ändamål. Enligt samma motion bör konsekvenserna för havsmiljön få större prioritet vid reformeringen av EU:s jordbrukspolitik, och miljöersättning bör kunna baseras på miljönyttan av åtgärder i stället för enbart merkostnaden för lantbrukaren (yrkande 3). Det påpekas också att skatten på handelsgödsel är ett kostnadseffektivt sätt att minska kväveutsläppen och att skatten bör återinföras. I samma motion framhålls vidare att regeringen bör ta fram en strategi för en jämnare spridning av djurhållningen i Sverige (yrkande 5). Liksom i tidigare nämnda motioner anförs i motion 2009/10: MJ14 (V) yrkande 2 att skatt på handelsgödsel bör återinföras. Enligt samma motion måste regeringen i arbetet med att reformera den gemensamma jordbrukspolitiken arbeta för att den blir mer miljöanpassad (yrkande 3). Sverige bör agera för en reform som gör att politiken gynnar omställningen till ekologiskt jordbruk och miljöanpassade åtgärder. Vidare framhålls att regeringen bör återkomma med hur man avser att arbeta för att minska den bristande tillsynen av avlopp som förekommer i vissa kommuner (yrkande 4). Enligt samma motion behövs ytterligare finansiering för att komma till rätta med övergödningen (yrkande 1). I motion MJ294 (V) yrkande 5 framhålls att förutom de satsningar som görs för att

stoppa utsläppen vid källan behövs skyddszoner mot vatten och satsningar på nya reningsmetoder, bl.a. musselodlingar. Vidare bör Sverige agera för att EU:s gemensamma jordbrukspolitik reformeras till att främst gynna omställningen till ekologiska jordbruk. Enligt motionerna MJ421 (KD) yrkande 1 och U269 (KD) yrkande 12 bör övergödningen minskas genom att ett system med överlåtbara utsläppsrättigheter för kväve och fosfor införs.

Utskottets ställningstagande

Miljömålet Ingen övergödning

När det gäller uppfyllelse av miljömålet *Ingen övergödning* och behovet av större handlingskraft och fler initiativ från regeringens sida vill utskottet i likhet med regeringen framhålla att det krävs åtgärder inom samtliga berörda sektorer för att nå Sveriges mål och åtaganden om att kraftfullt motverka övergödningen av haven. Utskottet anser i likhet med regeringen att åtgärder bör vidtas i enlighet med Naturvårdsverkets förslag till nationell handlingsplan. Såsom framhålls i skrivelsen krävs dock även ytterligare åtgärder för att Sveriges mål och åtaganden ska kunna nås. Utskottet noterar att de åtgärder som har föreslagits inom jordbruket nu är beslutade genom de skärpningar av regelverket om miljöhänsyn i jordbruket som gjorts för att svensk lagstiftning ska klara nitratdirektivets krav och genom förstärkningar och nya satsningar i landsbygdsprogrammet fr.o.m. 2010. Enligt skrivelsen är de förstärkningar som har gjorts i landsbygdsprogrammet i syfte att förbättra vattenhanteringen i överensstämmelse med vad som omnämns av Naturvårdsverket i dess förslag till nationell åtgärdsplan för Östersjön. Förstärkningarna innebär att budgeten för programmet har utökats och att insatserna inom programmet för att förbättra vattenkvaliteten nu motsvarar över 800 miljoner kronor per år och beräknas ge förutsättningar för en årlig minskning av kvävebelastningen på Östersjön med ca 1 400 till 1 900 ton och ca 30 ton fosfor. När det gäller skyddszoner framhålls att en rad förstärkningar för att förbättra vattenhanteringen och minska övergödningen har gjorts inom ramen för landsbygdsprogrammets axel 2, bl.a. för *anläggning och skötsel av skyddszoner längs med vattendrag* där målet för delinsatsen har höjts från 7 000 hektar till 9 000 hektar och för *anläggning och skötsel av skyddszoner på erosionsbenägen mark* som är en ny delinsats för att minska förlusterna av fosfor med avrinnande vatten via t.ex. ytvattenbrunnar eller dräneringsledningarna då vatten ansamlas i svackor på åkern. Målet för delinsatsen är att 5 000 hektar skyddszoner på erosionsbenägen mark ska anläggas och skötas under programperioden 2010–2013. Som framhålls i skrivelsen kan jordbruket därmed kraftfullt medverka till att utsläppen av växtnäringssämnen till haven minskar. Utskottet noterar även att de förstärkningar som görs kommer att minska utsläppen av växthusgaser och underlätta anpassningen till ett förändrat klimat.

Utskottet konstaterar att ytterligare initiativ för att begränsa övergödningen vidtagits, bl.a. införde regeringen 2010 bidraget om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA), som enligt budgetpropositionen (prop. 2010/11:1) bedöms uppgå till 100–120 miljoner kronor per år från 2010. Insatserna i havspropositionen har dock ännu inte fått genomslag i de svenska belastningsberäkningarna. Av budgetpropositionen framgår att länsstyrelserna tilldelades totalt 35 miljoner kronor under 2009 för att förstärka arbetet med att planera åtgärder som bidrar till att minska utsläppen av näringsämnen till Östersjön och Västerhavet samt att Naturvårdsverket sedan 2009 har beviljat stöd via havsmiljöanslaget och LOVA till ca 270 insatser mot övergödningen. Utskottet kan konstatera att medel till ett 90-tal insatser har möjliggjorts genom LOVA, såsom att åtgärda enskilda avlopp, anlägga våtmarker och dammar, tömningsstationer för båttoaletter, musselodlingar och systemlösningar för musselodling i kombination med biogas-, gödsel- och foderproduktion. Ett antal större projekt för att minska övergödningen har dessutom beviljats stöd direkt genom havsmiljöanslaget, bl.a. *Musselodling i Östersjön som miljöåtgärd* och *Analys och utvärdering av musselodling i övergödda grundområden i Västerhavets vattendistrikt*. Som framgår av skrivelsen visar Naturvårdsverkets analys att genom fortsatt kontinuerliga förbättringar och kompletterande rening på några anläggningar inom skogsindustrin kan utsläppen till havet av kväve- och fosforföreningar minskas med motsvarande ca 200 ton kväve och 10 ton fosfor per år. Det finns även en liten potential att minska utsläppen från järn- och stålindustrin. Utskottet noterar att en omprövning av gällande tillstånd krävs för att få till stånd ytterligare åtgärder. Vad beträffar skogsbruket kan utskottet konstatera att Skogsstyrelsen den 31 mars 2010 redovisade ett uppdrag för regeringen, i vilket ingick att bl.a. bedöma hur skogsbruket påverkas av och kan bidra till genomförandet av ramdirektivet för vatten. Detta bereds för närvarande i Regeringskansliet. Utskottet anser i likhet med regeringen att resultatet av uppdraget kommer att vara av betydelse såväl för sötvattenmiljöer som för havsmiljön. Utskottet föreslår med det anförda att motionerna MJ1 (S) yrkande 1 i berörd del och 294 (V) yrkande 5 i berörd del lämnas utan vidare åtgärd.

Finansiering för att komma till rätta med övergödningen

Utskottet konstaterar att en rad nya miljöåtgärder aviseras i regeringens skrivelse, andra åtgärder har inletts tidigare och fortsätter. Finansiering av havsmiljöåtgärder sker genom anslaget 1:12 *Havsmiljö*. Anslaget uppgår till 384 miljoner kronor 2010. En stor kostnad för staten ligger i den ersättning som betalas ut genom landsbygdsprogrammet för att få olika åtgärder till stånd inom jordbrukssektorn. Åtgärderna i skrivelsen för att minska belastningen på kväve- och fosforföreningar från jordbruket är finansierade genom budgetpropositionen för 2010. Åtgärderna finansieras genom förstärkningar och omfördelning inom landsbygdsprogrammet. Samtliga budgetära konsekvenser till följd av denna skrivelse ska finansieras inom

befintliga anslagsramar i statsbudgeten. Utskottet konstaterar att regeringen i årets budgetproposition för utgiftsområde 20 avsätter 1 miljard kronor för det fortsatta viktiga arbetet med havsmiljön under perioden 2011–2014. I samband med att den nya myndigheten för havs- och vattenmiljö bildas den 1 juli 2011 är regeringens avsikt att tydliggöra finansiering av verksamheter som har bäring på havs- och vattenmiljö. Utskottet konstaterar att detta innebär att regeringen – utöver havsmiljarden – ökar anslaget med 208,8 miljoner kronor 2011 och med 417,6 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012 jämfört med 2010 års nivå. Regeringen föreslår att 578,7 miljoner kronor anvisas under anslaget 1:12 *Åtgärder för havs- och vattenmiljö* för 2011.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2009/10: MJ14 (V) yrkande 1.

Utsläppsrättigheter för kväve och fosfor

Som tidigare anförts delar utskottet regeringens bedömning att för att klara Sveriges mål och åtaganden krävs styrmedel som omfattar många källor till fosfor- och kväveföreningar och som styr mot de åtgärder som är kostnadseffektiva. I skrivelsen framhålls att ekonomiska styrmedel har bedömts öka möjligheten för att kostnadseffektiva åtgärder mot övergödning vidtas. Avgifter på och handel med fosfor- och kväveföreningar bedöms, under vissa förutsättningar, ha potential som styrmedel för att nå mål och åtaganden. Regeringen anser därför att en särskild utredning bör tillsättas för att ge förslag på hur avgifter på och handel med kväve- och fosforföreningar kan utformas och genomföras.

Naturvårdsverket konstaterar i sin rapportering av regeringsuppdraget Vidareutveckling av förslag till avgiftssystem för kväve och fosfor (dnr M2010/1908/Na) att det inte är enkelt att infoga avgiftssystemet inom gällande konstitutionella, EU-rättsliga och miljörättsliga ramar. Naturvårdsverket ser flera svåra frågor som behöver lösas om avgiftssystemet ska kunna bli kostnadseffektivt och bidra till påtagliga belastningsminskningar. En central och grundläggande fråga som gäller både i det korta som det långa perspektivet är om en satsning ska göras på marknadsbaserade styrmedel i stället för på reglering, för att minska utsläppen av kväve- och fosforföreningar till havet. Ett avgiftssystem som i grunden bygger på flexibilitet, i fråga om vilka verksamheter som vidtar åtgärder och var de genomförs, kan inte i längden fungera om utsläppskraven samtidigt skärps via lagstiftning på de verksamheter som omfattas av avgiftssystemet. Detta skulle enligt Naturvårdsverket med stor sannolikhet undergräva potentialen för avgiftssystemet.

Naturvårdsverket menar att ett första rimligt steg är att sätta utsläppstak för större avloppsreningsverk och skogsindustriföretag. På lång sikt bedömer Naturvårdsverket att kväve och fosfor måste lyftas ur den integrerade tillståndsprövningen för att avgiftssystemet fortsatt ska kunna bidra till väsentliga belastningsminskningar och kostnadseffektivitetsvinster. Detta

skulle i så fall innebära en genomgripande förändring i svensk miljöpolitik. Om avgiftssystemet ska kunna åstadkomma några betydande utsläppsreduktioner på lång sikt, måste ytterligare sektorer regleras i avgiftssystemet, främst jordbruk, järn- och stålindustrin och kemisk industri. För att kunna förse jordbruk med utsläppstak krävs ett omfattande FoU-arbete för att hitta en metod för hur utsläppstak ska formuleras och vilka konsekvenser en sådan reglering skulle kunna få. Naturvårdsverket konstaterar att fortsatt utredning behövs både för att kunna införa det anpassade avgiftssystemet och ett utvidgat avgiftssystem på längre sikt. Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns flera intressanta möjligheter att införa ekonomiska styrmedel i syfte att nå relevanta mål och åtaganden på ett kostnadseffektivt sätt. Avgifter på och handel med fosfor- och kväveföreningar bedöms kunna ha potential under vissa förutsättningar. Som framhålls i skrivelsen kommer dock ett sektorsövergripande system att ta lång tid att genomföra i sin helhet. Utskottet anser i likhet med regeringen att konsekvenserna för företagen av ett sådant system också behöver utredas vidare. Så som framhålls av regeringen kan det därför vara lämpligt att parallellt också se på möjligheten att införa ett avgifts- och handelssystem som är avgränsat till geografiska områden eller begränsat till en viss bransch eller sektor. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att tillätta en särskild utredning för att ge förslag på genomförande.

Mot bakgrund av det ovan anförda och med hänvisning till pågående arbete inom området avstyrks motionerna MJ421 (KD) yrkande 1 och U269 (KD) yrkande 12.

Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken

När det gäller frågan om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken vill utskottet inledningsvis framhålla att det delar regeringens bedömning att jordbruket står för den största andelen av de samlade svenska utsläppen till havet. Som påpekas i skrivelsen medverkar emellertid jordbruket redan nu kraftigt till att Sverige ska kunna nå sitt åtagande om minskad näringsbelastning på Östersjön. Utskottet noterar att de nya regler som har införts och de förstärkningar och nya insatser som har introducerats i landsbygdsprogrammet fr.o.m. 2010, är av särskild betydelse och att de bedöms minska de årliga utsläppen havet med mellan 1 600 och 2 100 ton kväve och ca 30 ton fosfor. Utskottet delar även regeringens bedömning att det framöver finns behov av fler åtgärder för att minska utsläppen från jordbruket. I skrivelsen nämns exempelvis att det bör finnas möjligheter att i samband med halvtidsutvärderingen av landsbygdsprogrammet prioritera särskilda åtgärder för att minska övergödningen och utsläppen av kväve och fosfor till havet. Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att utsläppen från jordbruket tillsammans med de beslutade åtgärderna från 2010 bör kunna minska med 3 500–6 250 ton kväve och ca 40 ton fosfor. Detta kommer att bidra till att det 2016 kommer att finnas förutsättningar för att

en god miljöstatus ska kunna uppnås 2021 enligt Helcoms aktionsplan. Utskottet är av samma uppfattning som regeringen, dvs. att utgångspunkten vid val och utformning av åtgärder bör vara kostnadseffektivitet.

I propositionen *En svensk sammanhållen havspolitik* (prop. 2008/09:170, bet. 2008/09:MJU29, rskr. 2008/09:299) redovisades att ytterligare regler skulle introduceras för att begränsa utsläppen av kväveföreningar från jordbruket, vilket nu har skett enligt regeringen. Därtill redogjorde regeringen för den process som hade startats för att förstärka landsbygdsprogrammet 2007–2013, bl.a. med anledning av överföringen av de s.k. modulerade medlen. En av de utmaningar som särskilt prioriterades var att förbättra vattenkvaliteten och därmed minska växtnäring förlusterna till havet. Åtgärderna infördes fr.o.m. 2010, och det slutliga godkännandet av programmet erhöles av EU-kommissionen i februari 2010. Utskottet noterar att det nu finns uppskattningsvis över 800 miljoner kronor per år inom landsbygdsprogrammet till att förbättra vattenkvaliteten och minska övergödningen, vilket motsvarar en ökning med bortemot 250 miljoner kronor per år. I och med de åtgärder som har införts och de förstärkningar som har gjorts medverkar jordbruket än mer till att Sverige kan nå sina mål och åtaganden om minskad närsaltsbelastning till havet, så som påpekas i skrivelsen.

Utskottet konstaterar även att en utvärdering ska göras av landsbygdsprogrammet vid halvtid. Sveriges lantbruksuniversitet har därför haft i uppdrag att genomföra halvtidsutvärderingen av det svenska landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013. Utvärderaren rapporterade sitt uppdrag till regeringen den 1 november 2010. Flera av de frågeställningar som ska besvaras av utvärderaren finns angivna i riktlinjer utfärdade med stöd av EU:s landsbygdsförordning. Andra frågeställningar som ska belysas är av mer nationell karaktär. Bland annat ska utvärderaren i sin analys ta hänsyn till åtgärdsprogrammen enligt ramdirektivet för vatten och beakta miljömålsrådets fördjupade utvärdering av de nationella miljökvalitetsmålen. Utvärderaren har också haft att granska hur de finansiella resurserna använts, om det skett på ett effektivt sätt och om uppställda mål nås. Utifrån sina slutsatser ska utvärderaren även rekommendera vilka ändringar som bör göras inom pågående programperiod och vilka som bör göras på längre sikt. I arbetet ingår också att utbyta erfarenheter med halvtidsutvärderarna i EU-länderna runt Östersjön som har bäring på arbetet inom Helcoms aktionsplan för Östersjön. Utskottet kommer noggrant att överväga vad som framkommer i halvtidsutvärderingen. Särskilt gäller det de rekommendationer som utvärderaren anser behöver göras för att de finansiella resurserna ska utnyttjas på ett effektivare sätt och för att målen ska kunna nås. Regeringen framhåller att ändringarna i landsbygdsprogrammet bör kunna genomföras fr.o.m. 2012. Insatser för att minska jordbrukets närsaltsbelastning på havet kommer då att ha hög prioritet och kan därmed bidra till att vi uppfyller Sveriges åtagande i Helcoms aktionsplan. Utskottet delar regeringens bedömning att utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken utgör en viktig grund för att Sverige och andra länder kring Östersjön

ska kunna uppfylla sina åtaganden enligt Helcoms aktionsplan så att förutsättningarna finns 2016 för att en god miljöstatus ska kunna uppnås 2021. Så som påpekas i skrivelsen kan målen inte nås om åtgärder ensidigt genomförs av ett land. Det svenska jordbruket ligger långt framme och genomför redan kraftfulla åtgärder, vilket innebär att andra länders jordbruk måste genomföra åtgärder som motsvarar de utsläppsminskningar som respektive land åtagit sig. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är en förutsättning att alla länder uppfyller sina åtaganden enligt Helcoms aktionsplan för att lika konkurrensvillkor ska råda mellan jordbruk i länderna runt Östersjön. Som det påpekas i skrivelsen är syftet med utvärderingen att se om ytterligare åtgärder krävs. Det ska samtidigt ges tillräcklig flexibilitet för länderna att välja kostnadseffektiva åtgärder för att nå reduktionsmålen.

Vad gäller reformer för att gynna omställningen till ekologiskt jordbruk anförde utskottet i sitt yttrande 2009/10: MJU4y att miljöersättningen för ekologiska produktionsformer ändrades i det nuvarande landsbygdsprogrammet. Syftet var bl.a. att öka tillgången på ekologiska livsmedel genom att stimulera den certifierade ekologiska produktionen. Utskottet anförde vidare att det med stort intresse följer utvecklingen av den ekologiska produktionen i Sverige och att utskottet av denna anledning beslutade att genomföra en uppföljning av ekologiskt jordbruk i enlighet med förslag från utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Uppföljningen inriktas mot dels statens och EU:s insatser, dels resultatet av dessa åtgärder. Vidare studeras möjligheter och hinder för den fortsatta utvecklingen, både när det gäller produktionen och konsumtionen. Även frågor som rör utformningen eller tillämpningen av regelverket samt märkning av produkterna studeras. Frågan om vilka utvecklingsmöjligheter som finns för den ekologiska produktionen uppmärksammas också. Resultat från uppföljningen ska enligt planen presenteras under hösten 2010. Det är dock utskottets mening att marknaden för ekologiska produkter på sikt kommer att kunna utvecklas på egna villkor.

Vad gäller frågan om miljöersättning baserad på miljönyttan har utskottet fått följande information från Jordbruksdepartementet. Ersättning får enligt gällande regler inom landsbygdsprogrammet endast lämnas för kostnadsökning eller inkomstbortfall. För övrigt skulle det vara väldigt svårt att kvantifiera en miljönytta som dels kan ligga åtskilliga år fram i tiden, dels kan vara beroende av flera andra faktorer.

Utskottet föreslår med det anförda att motionerna 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 3, 2009/10: MJ14 (V) yrkande 3 och MJ294 (V) yrkande 5 i denna del lämnas utan vidare åtgärd.

Frivillighet kontra bindande regler

Som anförts ovan anser utskottet i likhet med regeringen att det krävs styrmedel som omfattar många källor till fosfor- och kväveföreningar och som styr mot de åtgärder som är kostnadseffektiva för att klara Sveriges mål

och åtaganden. Som påpekas i skrivelsen har avgifter på och handel med fosfor- och kväveföreningar bedömts ha potential, under vissa förutsättningar, som styrmedel för att nå relevanta mål och åtaganden på ett kostnadseffektivt sätt. Genom sådana ekonomiska styrmedel kan kompensatoriska åtgärder stimuleras och nya kostnadseffektiva åtgärder utvecklas. Naturvårdsverket rapporterade i december 2008 sitt uppdrag om möjligheten att införa ett avgifts- och handelssystem för kväve- och fosforföreningar. Naturvårdsverket föreslog en fortsättning genom dels en fördjupad analys 2009–2010, dels ett praktiskt test i ett område 2010–2012. Naturvårdsverket gavs därför i uppdrag att vidareutveckla förslaget till den 1 april 2010. I mars 2010 lämnade Vattenprisutredningen sitt betänkande *Prissatt vatten?* (SOU 2010:17). Utredningen bedömer att förutsättningarna för att kostnadseffektiva åtgärder ska vidtas ökar om ekonomiska styrmedel används i större utsträckning. Utskottet noterar även att utredningen drog slutsatsen att Sverige i mycket begränsad omfattning utnyttjar ekonomiska styrmedel inom vattenmiljöarbetet. Huvudsakligen används regleringar baserade på miljöbalken och EU-direktiv. Av skrivelsen framgår även att Naturvårdsverkets förslag och Vattenprisutredningens betänkande remissbehandlades samlat under våren. När det gäller föreskrifter kan utskottet vidare konstatera att ett antal ändringar, som trädde i kraft den 1 januari 2010, har införts i Statens jordbruksverks föreskrifter (2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket med avseende på växtnäring. Innebörden av ändringarna är att den svenska lagstiftningen nu på ett bättre sätt följer de krav som ställs i nitratdirektivet (se nedan). Vattenmyndigheterna har i sina miljöproblemanalyser konstaterat att det krävs ett omfattande och brett åtgärdsarbete för att minska övergödningen och att följa miljö kvalitetsnormerna. I vattenmyndigheternas åtgärdsprogram förs det fram att arbetet behöver utvecklas genom övergripande nationella styrmedelsåtgärder för att myndigheter och kommuner ska kunna vidta åtgärder på vattenförekomstnivå, men även direkta åtgärder kopplade till vissa vattenförekomster eller sakområden efterfrågas. Fyra av de fem vattenmyndigheterna har bedömt att Jordbruksverket bör ta fram underlag för att utveckla föreskrifter eller andra styrmedel med syftet att minska sektorns inverkan i områden med vattenförekomster som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god ekologisk och/eller kemisk status. Utskottet anser i likhet med regeringen att ett sådant arbete behöver samordnas med den långsiktiga utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken och budgetramen för perioden efter 2013.

Med det anförda föreslås att motion MJ1 (S) yrkande 1 i denna del och 2009/10:MJ15 (MP) yrkande 4 i berörd del lämnas utan vidare åtgärd.

Jämnare spridning av djurhållningen

När det gäller frågan om en strategi för en jämnare spridning av djurhållningen i Sverige noterar utskottet att ett antal ändringar, som trädde i kraft den 1 januari 2010, har införts i Statens jordbruksverks föreskrifter

(2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket med avseende på växtnäring. Som nämns ovan är innebörden av ändringarna att den svenska lagstiftningen nu på ett bättre sätt följer de krav som ställs i nitratdirektivet. Bland annat har bestämmelser införts som innebär att stallgödsel inte får tillföras i större mängd än vad som motsvarar 170 kg totalkväve per år. Vidare får högst 60 kg lättillgängligt kväve tillföras inför höstsådd. En regel har införts som innebär att gödselmedel inte får spridas på jordbruksmark närmare än två meter från kant som gränsar till vattendrag eller sjö. Det är vidare förbjudet att sprida gödselmedel, undantaget mineralgödsel i växande gröda, på jordbruksmark invid vattendrag eller sjö om marken lutar mer än 10 %. Totalförbudet mot att sprida mineralgödsel har förlängts och gäller från den 1 november t.o.m. den 28 februari, liksom förbudet att sprida stallgödsel och andra organiska gödselmedel som gäller från den 1 november t.o.m. den 28 februari. Vissa former av fastgödsel får dock spridas under en begränsad period och särskilda förhållanden. Dessutom har möjligheterna att sprida stallgödsel och andra organiska gödselmedel under perioden den 1 augusti till den 31 oktober begränsats ytterligare, och begränsningen har samtidigt utökats till att omfatta alla områden som förtecknats som känsliga områden. Förutom dessa skärpningar av regelverket har ytterligare förtydliganden gjorts när det gäller dokumentationskrav som ställs på brukarna och beskrivningarna av hur en balanserad gödselgiva och lagringskapaciteten ska beräknas. Utskottet noterar att belastningen av kväve- och fosforföreningar på haven uppskattas att minska med minst motsvarande 210 ton kväve per år och något ton fosfor genom de nu införda förstärkta åtgärderna i lagstiftningen. Ett antal ytterligare ändringar av de ovannämnda bestämmelserna kan komma att göras under 2010 enligt skrivelsen.

I skrivelsen framhålls även att rådgivning sker inom Greppa-konceptet både för att minska växtnäringsförlusterna till vatten och luft, utsläpp av växthusgaser och för att minska riskerna vid användning av växtskyddsmedel. Exempel på rådgivning som nämns är förbättringar som kan göras i utfodring och stallmiljö, hur en minskad jordbearbetning kan tillämpas och hur gödslingen bättre kan anpassas till grödornas behov. En bättre anpassning av gödslingen kan både ske med hjälp av olika former av tekniska hjälpmedel som fastställer grödans behov, markens och stallgödselns innehåll av växtnäring och genom att gödselgivan delas upp och sprids vid flera tillfällen. Dessutom kan tekniska hjälpmedel användas för att jämna ut gödslingen i förhållande till det varierande behov som finns inom ett fält. Utskottet noterar även att det inom ramen för landsbygdsprogrammet 2007–2013 finns möjlighet att erhålla stöd inom åtgärden Modernisering av jordbruksföretag för investeringar i sådana tekniska hjälpmedel. Dessa åtgärder har av Naturvårdsverket uppskattats kunna minska kvävebelastningen på haven med 550 ton per år. Utskottet har från Jordbruksdepartementet inhämtat att djurhållningen begränsas dels genom de ovannämnda reglerna som gäller inom nitratkänsliga områden och som utgår från fält-

nivå, dvs. bl.a. bestämmelserna om att stallgödsel inte får tillföras i större mängd än vad som motsvarar 170 kg totalkväve per år, och när det gäller fosfor inte i större mängd än vad som motsvarar 22 kg per år, dels genom de bestämmelser som reglerar ersättning för miljöskyddsåtgärder och som kräver växtnärbalans på gårdsnivå för att miljöersättning ska lämnas.

Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att motion 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

Skatt på handelsgödsel

Vad gäller frågan om skatt på handelsgödsel konstaterar utskottet att följande anfördes i proposition 2009/10:41 *Vissa punktskattefrågor med anledning av budgetpropositionen för 2010*:

Enligt utredningsbetänkandet Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel? (SOU 2003:9) har beskattningen av handelsgödselkväve haft liten påverkan på användningen inom jordbruket eftersom prisförändringar på gödselmedel påverkar användandet relativt lite. [...] I dagsläget är det endast Sverige inom EU som har generell skatt på gödselmedel både avseende kväve och kadmium. Gödselmedelsskatten har försämrat de svenska lantbrukarnas konkurrensvillkor i och med att skatten per kilogram kväve i gödselmedel kan uppgå till ca 20 procent av priset på gödselmedel, utan att ha någon större effekt på användandet av gödselmedel. [...] Regeringen är medveten om att det för kadmiuminnehållet i fosforgödselmedel finns en tydligare effekt av skatten än för kväveinnehållet i gödselmedel i och med att kadmiumtillförsel via fosforgödselmedel har minskat drastiskt sedan början på 1990-talet. Detta har också flera remissinstanser framhållit. Mot denna bakgrund bör alternativa styrmedel prövas med inriktning att uppnå liknande effekter som den som kadmiumdelen av gödselmedelsskatten har i dag. Därtill torde jordbruksnäringens omfattande arbete med att minska kadmiumhalterna i gödselmedel och livsmedel fortsätta även vid slopad skatt på kadmiuminnehållet i fosforgödselmedel. På EU-nivå studeras för närvarande olika alternativa möjligheter att minska människors exponering genom att reducera tillförseln av kadmium till jordbruksmark och åstadkomma en harmonisering av den gemensamma marknaden för fosforgödselmedel.

Utskottet konstaterar vidare att skatteutskottet tillstyrkte regeringens förslag om att slopa skatten på handelsgödsel och avstyrkte motioner om skatt på handelsgödsel i sitt betänkande 2009/10:SkU21, med motiveringen att utskottet delar regeringens bedömning att gödselmedelsskatten bör slopas eftersom den försämrar de svenska lantbrukarnas konkurrensvillkor utan att ha någon större effekt på användandet av gödselmedel (prop. 2009/10:41, bet. 2009/10:SkU21, rskr. 2009/10:122). Skatteutskottet anförde vidare att regeringens förslag om att slopa skatten på gödselmedel hade aviserats både i klimatpropositionen 2009 och senast i budgetpropositionen för 2010, och att riksdagen vid båda tillfällena hade godtagit regeringens bedömningar i frågan och samtidigt avslagit motionsförslag från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet om att skatten ska behållas (prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, yttr. 2008/09:SkU9y, rskr. 2008/09:300 och prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:FiU1, yttr. 2009/10:

SkU1y, rskr. 2009/10:42). Skatteutskottet såg därför att riksdagen bör vidhålla sitt ställningstagande. Miljö- och jordbruksutskottet ansluter sig till skatteutskottets bedömning och avstyrker med det anförda motionerna MJ1 (S) yrkande 2, 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 4 i denna del och 2009/10: MJ14 (V) yrkande 2.

Enskilda avlopp

När det gäller frågan om enskilda avlopp bedömer utskottet i likhet med regeringen att tillämpning av gällande lagstiftning för enskilda avlopp är en viktig åtgärd för minska utsläppen av fosforföreningar såväl till havet som till sjöar och vattendrag. Genom åtgärdandet av enskilda avlopp kan belastningen till havet minska med motsvarande ca 180 ton kväve och 33 ton fosfor enligt skrivelsen. Vad gäller tillämpningen kan utskottet konstatera att ett antal större projekt för att minska övergödningen har beviljats stöd direkt genom havsmiljöanslaget, varav nedanstående är några exempel.

Information om enskilda avlopp: Projektet syftar till att samla och tillgängliggöra information som tagits fram samt att anordna regionala seminarier om enskilda avlopp. Exempelvis genomför Naturvårdsverket en tillsynskampanj i samarbete med kommuner, länsstyrelser, SGU, Socialstyrelsen, Kunskapscentrum små avlopp och Avloppsguiden. Naturvårdsverket står för stöd till kommuner och centrala informationsinsatser till fastighetsägare med små avlopp, bl.a. via medierna. Tillsynskampanjen är en del i ett pågående arbete med små avlopp. Ett stort antal kommuner har bedrivit tillsyn över små avlopp i många år, men det finns stora skillnader i hur mycket och vilka metoder man använt. En tanke med tillsynskampanjen är att återanvända bra metoder som redan tagits fram av några kommuner och sprida dem till övriga kommuner.

Marknadsöversikt – produkter för småskalig avloppshantering: Projektet syftar till att ge en översikt och jämföra de produkter för små avlopp som finns på den svenska marknaden, inklusive att klassificera dem med avseende på bl.a. hur väl de uppfyller funktionskraven i Naturvårdsverkets allmänna råd.

Uppbyggnad av ett kunskapscentrum för små avlopp: Projektet syftar till att skapa ett kunskapscentrum som kan bli en samlade källa för information och teknik, lagstiftning, planering och kommunikation om enskilda avlopp. Kunskapscentrumet avses även bli ett forum som myndigheter på nationell, regional och kommunal nivå kan använda för erfarenhetsutbyte, utbildning och användning av planeringsverktyg. Vidare ska kunskapscentrumet ge relevant och oberoende information till fastighetsägare och bransch.

Reningsgrader för små avloppsanläggningar: Projektet syftar till att ta fram schablonvärden för reningsgrader av närsalter hos olika typer av avloppsanläggningar, för tillämpning i särskilt känsliga recipienter där god ekologisk status inte enkelt kan uppnås.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna MJ1 (S) yrkande 3 och 2009/10: MJ14 (V) yrkande 4 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Kalkning

Försurningen av sjöar och vattendrag beror ytterst på försurat atmosfäriskt nedfall och på försurande effekter av skogsbruket. Sjöar och vattendrag drabbas genom att försurat markvatten når ytvattnet. Så som regeringen framhåller i årets budgetproposition minskar utsläpp av försurande ämnen till luften kontinuerligt och ytterligare förbättringar kan förväntas. I likhet med regeringen anser utskottet att skogsbrukets försurande inverkan därför successivt kommer att få ett allt större, relativt inflytande på sjöar och vattendrag, vilket gör att återhämtningen av ytvatten inte sker i samma takt som den minskande depositionen och även fördröjs av biologiska och kemiska mark- och vattenprocesser. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i budgetpropositionen att kalkning av sjöar och vattendrag därför behöver fortsätta tills även vattensystemen återhämtat sig utifrån de krav som ställs av bl.a. vattendirektivet och av miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag*. Som framhålls i budgetpropositionen kommer dock behovet av kalkning inom stora områden att successivt minska och till slut helt upphöra. I framför allt sydvästra Sverige är det försurande nedfallet störst och mark och vatten mest skadade. Utskottet delar därför den uppfattning som framhålls i budgetpropositionen, dvs. att det här kommer att finnas behov av kalkning under en lång tidsrymd och att det för dessa områden är särskilt viktigt att undersöka om den nuvarande, kontinuerligt bedrivna kalkningen av ytvatten långsiktigt är den bästa lösningen eller om exempelvis kalkning på mark kan vara ett alternativ. Utskottet konstaterar att regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag (M2009/4180/Na) att efter samråd med berörda länsstyrelser och vattenmyndigheter ta fram en plan för en långsiktig anpassning av kalkningsverksamheten utifrån bl.a. försurningstillståndet och miljöns återhämtning som ett svar på det minskande nedfallet. I uppdraget ingår även att göra en analys av långsiktigt verkande åtgärder för de mest försurade områdena och att bedöma skogsbrukets del av försurningen. Vidare ska det framgå hur kalkningsverksamheten kan bidra till och samordnas med andra insatser än kalkning för att nå miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* och miljö kvalitetsnormerna inom vattenförvaltningen, inklusive miljöövervakning, i syfte att effektivisera vattenvårdsinsatserna. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 30 juni 2011. Med det anförda avstyrks motionerna MJ1 (S) yrkande 4 och MJ280 (S) yrkande 3.

Åtgärder för ett rent och giftfritt hav

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Reach (MP, KD, V), deka-BDE (MP, V), kemikalier i textilier (MP), gifter i havet och havsbotten (S), båtbottnfärg (S), läkemedelsrester (S, KD), marint skräp (S), miljöfarliga vrak (M, MP) sjöfart (S, V), toalettavfall från färjor och fritidsbåtar (S), oljeborring (KD), dna-märkning av olja (KD) och tvåtaktsmotorer (S, MP, V).

Jämför reservationerna 13 (S, MP, V), 14 (S, MP, V), 15 (S, MP, V), 16 (S), 17 (S), 18 (S, MP, V), 19 (S, MP, V), 20 (S, MP, V), 21 (S, MP, V), 22 (S), 23 (V), 24 (S, V), 25 (MP, V), 26 (V), 27 (MP, V) och 28 (S, MP, V).

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls att en stor del av arbetet med att fasa ut farliga ämnen pågår internationellt och inom EU och att Sverige har en aktiv roll i det arbetet. Genomförande och utveckling av Reach är avgörande för att minska tillförsel av farliga ämnen till havsmiljön enligt regeringen. Dioxiner och tungmetaller innebär fortsatta problem i havsmiljön och ytterligare insatser krävs. För att Sverige ska uppfylla åtagandena i Helcoms aktionsplan för Östersjön vad gäller farliga ämnen behövs bl.a. ett förbättrat kunskapsläge i fråga om miljörisker vid nedlagda avfallsdeponier.

Motionerna

I motion MJ1 (S) yrkande 10 framhålls i synnerhet problemen med lagrade kemikalier i havsbotten. Enligt yrkande 11 i samma motion används fortfarande giftiga båtbottnfärger och tillämpningen av förbud måste förbättras. För att förebygga läkemedelsspridningens negativa effekter måste forskningen på området utvecklas enligt motionens yrkande 12. Vidare framhålls att det marina skräpet utgör ett stort problem och att regeringen bör utarbeta ett program för rena kuster (yrkande 13). I samma motion efterfrågas en inventering av oljeläckande vrak (yrkande 8). Vidare välkomnas förbud mot toalettutsläpp från fartyg och färjor liksom förbud mot toalettavfall från fritidsbåtar, men det betonas också att fler hamnar måste kunna erbjuda avfallshantering (yrkande 6). Slutligen efterfrågas i samma motion skärpta internationella krav för sjöfarten och att Sverige agerar med kraft inom IMO för ett regelverk som ger minskad miljöpåverkan och konkurrenskraftiga förutsättningar för svensk sjöfart och industri, bl.a. genom utveckling av energieffektiva fartyg och genom skärpta straff för oljeutsläpp (yrkande 5). Enligt yrkande 6 i motion 2009/10: MJ15 (MP) bör regeringen intensifiera arbetet med att föra in farliga ämnen i Reachprocesser, såsom kandidatlistan. I samma motion efterfrågas ett förbud mot

deka-BDE i möbler och textilier (yrkande 8), och behovet av ett direktiv på textilområdet liknande ROHS-direktivet för elektronik framhålls (yrkande 7). Vidare framhålls behovet av en handlingsplan för att hantera skeppsvrak och att arbetet med att sanera kända allvarliga problem måste påbörjas (yrkande 10). Enligt yrkande 9 i samma motion bör regeringen återkomma med förslag till åtgärder för att fasa ut användningen av smutsiga tvåtaktsmotorer. I motion 2009/10: MJ14 (V) yrkande 5 anförs att Reach måste stärkas på många plan, bl.a. bör fler förslag lämnas till kandidatlistan, substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen stärkas och lågvolymännen och nanopartiklar inkluderas. Enligt samma yrkande bör förbudet mot deka-BDE återinföras, och den offentliga sektorn bör genom sin upphandling verka för ett miljövänligare samhälle med färre kemikalier. Vidare efterfrågas i samma motion en miljöanpassad sjöfart med en kilometerskatt på Östersjön, miljödifferenterade hamnavgifter, utveckling av skrov och höjda sanktioner för oljeutsläpp (yrkande 6). Enligt samma yrkande bör lägre skatt på alkylatbensin införas, vilket ska finansieras genom en skatt på fritidsbåtar. Slutligen efterfrågas i samma yrkande ett skrotningsbidrag för tvåtaktsmotorer. I motion MJ273 (KD) yrkande 1 anförs att arbetet med att öka kemikaliesäkerheten bör fortsätta genom att gemensamma åtgärder mot spridning av gifter och läkemedelsrester till våra hav och vattendrag utvecklas ytterligare och att Reach spelar en viktig roll i detta arbete. Enligt motion MJ387 (M) måste åtgärder vidtas för att sanera miljöfarliga fartygsvrak på västkusten och akuta miljöhot undanröjas. Enligt motion MJ439 (S) delvis bör ett förbud införas mot att släppa ut orenat toalettavfall från färjor, fartyg och fritidsbåtar. Vidare anförs att fartyg som trafikerar Östersjön måste ha funktionsdugliga skrov för att förhindra olyckor, och tvåtaktsmotorer behöver fasas ut och förbjudas. I motionerna MJ337 (KD) och MJ421 (KD) yrkanden 4 och 5 anförs att oljeborring i Östersjön ska förbjudas och att olja som transporteras till havs ska dna-märkas. I motion 421 (KD) efterfrågas dessutom ett höjt bötesbelopp för oljeutsläpp (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Reach m.m.

Eftersom farliga ämnen sprids långväga via vatten, atmosfären eller genom varuhandel krävs fortsatt arbete internationellt och inom EU för att minska användning, utsläpp och spridning av farliga ämnen. Så som framhålls i skrivelsen är genomförande och utveckling av Reach avgörande för att man ska erhålla mer kunskap om kemikaliers egenskaper och för att förbjuda och begränsa användningen av särskilt farliga ämnen. Det behövs ytterligare kunskap om källor till farliga ämnen, bl.a. dioxiner. Utskottet noterar att det inom Helcom pågår flera projekt för ökad kunskap om förekomst av farliga ämnen, såsom screening av prioriterade ämnen i östra delen av Östersjön och analys av komplexa utsläpp från avlopp.

De senaste åren har det skett en snabb utveckling av den gemensamma kemikaliepolitiken i EU, främst genom EU:s nya kemikalielagstiftning (Reach) som trädde i kraft 2007. Så som framhålls i årets budgetproposition pågår det ett kontinuerligt arbete med att utvärdera ämnen och ta fram underlag med syfte att begränsa användningen av de farligaste ämnena. Utskottet vill i likhet med regeringen att detta viktiga arbete ska gå snabbare, t.ex. bör arbetet med att identifiera och föra upp ämnen på den s.k. kandidatlistan påskyndas. Utskottet ser därför positivt på att regeringen i enlighet med budgetpropositionen avser att tillföra den ansvariga myndigheten för kemikaliefrågor (Kemikalieinspektionen) ökade resurser för att bedriva detta arbete. Arbetet med att fasa ut och förbjuda ämnen får störst genomslag om det görs inom EU eller än hellre genom internationella avtal. Som anförs i budgetpropositionen ska Sverige fortsatt ligga i framkant i kemikaliearbetet och driva på de internationella processerna.

Som framhålls i skrivelsen är farliga ämnen som förekommer i havsmiljön och som innebär negativ påverkan bl.a. dioxiner, tributyltenn, kadmium, kvicksilver, flamskyddsmedel, perfluorerade ämnen och nonylfenol/nonylfenoletoxylater. Verksamma ämnen i läkemedel kan också leda till påverkan på marina organismer. Nya ämnen som vi ännu inte känner till riskerna med kan också spridas till vattenmiljön. I Helcoms aktionsplan listas elva farliga ämnen eller grupper av ämnen som är av särskild betydelse för Östersjöns miljöstatus. Så som redovisas i skrivelsen är de stora utsläppskällorna i Sverige till största del åtgärdade, och arbetet måste därför fokuseras på den diffusa spridningen och de långväga transporterna. Det handlar om spridning av farliga ämnen från varor, trafik både på land och till sjöss, avlopp, jordbruk, föroreningar i mark och sediment samt atmosfäriskt nedfall av dioxiner och kvicksilver från främst förbränning och energiproduktion. Landbaserad verksamhet kan förorena havsmiljön genom avrinning eller via atmosfären. Utskottet konstaterar att de förslag Naturvårdsverket lämnar om utfasning av vissa farliga ämnen kommer att hanteras i det löpande EU-arbetet, bl.a. inom Reach, där Sverige har en aktiv roll. Som framhålls i skrivelsen är Sverige pådrivande inom EU för nya och skärpta regler kring bl.a. kadmium i handelsgödsel, farliga ämnen i batterier och elektronik samt kvicksilver i mätinstrument. Utskottet anser i likhet med regeringen att den kommande översynen av EU:s kvicksilverstrategi är viktig och att initiativ till ytterligare åtgärder inom ramen för strategin kan behövas.

När det gäller frågorna om produktvalsprincipen, eller substitutionsprincipen som den också kallas, och information om kemikalier vill utskottet anföra att dessa frågor regleras i miljöbalken (1998:808). De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken gäller vid hantering av kemiska produkter, bl.a. kravet om att skaffa sig kunskap och kraven på produktval. Dessa regler gäller generellt, dvs. de gäller för både tillverkare, importörer, säljare och användare av kemiska produkter. Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska t.ex. enligt 2 kap. 4 § mil-

jöbalken undvika att använda eller sälja kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan skada människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism. Kemikalieinspektionen (KemI) har haft i uppdrag att utreda hur tillsynen på kemikalieområdet kan utvecklas genom att använda produktvalsprincipen i 2 kap. 4 § miljöbalken. KemI lämnade den 7 mars 2008 en slutredovisning till regeringen (rapport nr 1/08). Utskottet har från Miljödepartementet hämtat in att det redan i dag är möjligt att även ställa krav på s.k. funktionell substitution (dvs. att farliga ämnen kan undvikas inte bara genom att byta ett farligt ämne mot ett mindre farligt utan också genom att använda alternativa tekniska lösningar). Kemikalieinspektionens förslag att utvidga begreppet produktval innebär endast ett förtydligande av den särskilda bestämmelsen om produktval i 2 kap. 4 § miljöbalken, men tillför i sak inget nytt. Exempelvis Miljööverdomstolen har framhållit att funktionell substitution uppenbart utgör en del av hänsynsreglerna i 2 kap. 3 §. Ett förtydligande av hänsynsreglerna riskerar att skapa osäkerhet om hur långt skyddet i 2 kap. 3 § miljöbalken sträcker sig och kan, trots goda intentioner, leda till en försvagning av denna centrala bestämmelse. Miljödepartementet har mot den bakgrunden bedömt att nackdelarna med ett förtydligande av produktvalsregeln överväger de eventuella fördelarna för tillsynsmyndigheternas arbete.

Frågan om miljöhänsyn vid offentlig upphandling har behandlats av finansutskottet. I finansutskottets betänkande 2009/10:FiU22 framhölls bl.a. att utskottet behandlat motioner om miljöhänsyn vid offentlig upphandling senast våren 2009 (bet. 2008/09:FiU29). Finansutskottet avstyrkte då motionerna med hänvisning till bl.a. redan gällande möjligheter att beakta miljöhänsyn. Miljöhänsyn kan beaktas i olika faser av upphandlingen. Finansutskottet anförde vidare att gemensamt för samtliga typer av krav vid offentlig upphandling är att de ska vara förenliga med principerna för offentlig upphandling enligt 1 kap. 9 § LOU och 1 kap. 24 § LUF. Myndigheterna och enheterna bör säkerställa att de villkor som de avser att ställa upp är uppföljningsbara och kontrollerbara. Krav som inte följs upp och kontrolleras av den upphandlande myndigheten eller enheten är inte förenliga med EU-domstolens praxis. Finansutskottet framhöll även att många myndigheter, landsting, kommuner och andra upphandlande myndigheter och enheter har antagit en policy eller riktlinjer för miljöhänsyn i upphandlingsverksamheten och att Naturvårdsverket regelbundet låter genomföra enkätundersökningar för att se i vilken utsträckning miljökrav ställs i offentliga upphandlingar i Sverige. Finansutskottet välkomnade vidare den generella målsättningsparagraf som regeringen föreslog i propositionen *Nya rättsmedel på upphandlingsområdet* (prop. 2009/10:180) som innebär att upphandlande myndigheter och enheter bör beakta bl.a. miljöhänsyn om upphandlingens art motiverar detta. Bestämmelsen införs mot

bakgrund av bl.a. den ökade betoningen av miljöaspekter i unionsrätten och Sveriges inställning i dessa frågor. Regeln avser att skapa incitament för de upphandlande myndigheter och enheter som ännu inte prövar möjligheten att integrera miljöhänsyn i sina upphandlingar (prop. 2009/10:180, bet. 2009/10:FiU22, rskr. 2009/10:311).

När det gäller frågan om nanoteknologi har näringsutskottet behandlat frågan och bl.a. anfört i sitt betänkande 2008/09:NU8 att nanotekniken öppnar oanade möjligheter för innovationer i gränslandet mellan kemi och fysik. Utforskning och exploatering av dessa möjligheter måste dock göras utan avkall på försiktighetsprincipen, och eventuella miljö- och hälsorisker får inte förringas. Näringsutskottet konstaterade att Kemikalieinspektionen hade genomfört en kartläggning av nanoteknikens risker, att myndigheten har regeringens uppdrag att följa utvecklingen på nanoområdet ur ett riskperspektiv och att nanoteknikrelaterade risker även hade uppmärksammats inom EU. Mot denna bakgrund gjorde näringsutskottet bedömningen att det inte behövdes någon riskinriktad nanostrategi i enlighet med den då aktuella motionen. Näringsutskottet har vidare i ett senare betänkande (2008/09:NU16) framhållit att när det gäller säkerhetsfrågor för nanoteknik pågår det enligt Näringsdepartementet mycket inom EU. Det finns t.ex. en övergripande etisk grupp som arbetar mer generellt men som även tar upp frågor som rör nanoteknik. Kommissionen driver frågan även med länder utanför EU för att påverka deras säkerhetsarbete kring nanoteknikfrågor.

Vad gäller lågvolyamännen har utskottet från Miljödepartementet inhämtat att regeringen inför revideringen av Reach kommer att arbeta för att kraven på vilken kunskap som ska tas fram för dessa ämnen skärps. Vidare kommer regeringen att arbeta för att information om innehåll av särskilt farliga ämnen i en vara ska vidareförmedlas i distributionskedjan med stöd av olika typer av lagstiftning, bl.a. produktsäkerhetsdirektivet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 6, 2009/10: MJ14 (V) yrkande 5 i berörd del och MJ273 (KD) yrkande 1 i berörd del lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om ett förbud mot deka-BDE konstaterar utskottet att miljöminister Andreas Carlgren i maj 2008 svarade följande på en skriftlig fråga om svensk kemikaliepolitik och deka-BDE (fr. 2007/08:1243).

Wiwi-Anne Johansson har frågat mig på vilka omständigheter och fakta jag och regeringen baserar ställningstagandet att åter tillåta det förbjudna miljögiftet deka-BDE i möbelklädsel och textilier.

Från den 30 juni i år kommer fyra femtedelar av användningen av deka-BDE att vara förbjuden inom hela EU. Detta eftersom EG-domstolen ogiltigförklarade ett beslut av kommissionen att undanta deka-BDE från förbudet i det så kallade RoHS-direktivet om begränsning av farliga ämnen i elektriska produkter. Regeringen var en aktiv part i förhandlingarna i domstolen och menade att kommissionen hade överskridit sina befogenheter och åsidosatt motiveringsskyldigheten. EG-domstolen ogiltigförklarade kommissionens beslut och gick därmed på samma linje som den svenska regeringen.

Regeringen avser att verka för att förbjuda den återstående användningen av deka-BDE i hela EU. Ett förbud på EU-nivå får ur miljö- och hälsoperspektiv betydligt större effekt än ett nationellt förbud och bidrar samtidigt till den fria rörligheten för varor och tjänster på EU:s inre marknad. Det svenska förbudet mot deka-BDE har ifrågasatts av bland annat kommissionen, som inledde ett överträdelseförfarande mot Sverige. Regeringen gjorde bedömningen att risken för att vi fälls i EG-domstolen är allt för stor. En fällande dom skulle innebära att det svenska förbudet upphävs och att vi skulle få svårare att agera i EU för att uppnå ett heltäckande förbud mot deka-BDE.

Avgörande för om förbudet skulle hålla vid en rättslig prövning är det vetenskapliga underlaget om ämnets farlighet. DekabDE har riskbedömts inom EU. Slutsatserna i den senast uppdaterade versionen av riskbedömningen är att det behövs mer information för att fastställa riskerna med deka-BDE. Regeringen har därför gjort bedömningen att riskerna måste belysas ytterligare innan vi kan uppnå ett heltäckande förbud på EU-nivå. Sverige stärker därför arbetet med riskbedömningen av deka-BDE. Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag att sammanställa den senaste forskningen om miljö- och hälsorisker med deka-BDE, vilket bland annat omfattar att följa upp och granska resultaten från den miljöövervakning och den neurotoxikologiska studie som pågår inom EU. Regeringen kommer därefter med utgångspunkt i detta uppdaterade vetenskapliga underlag att verka för ett heltäckande förbud mot deka-BDE inom hela gemenskapen. [...]

Jag kan inte hålla med Wiwi-Anne Johansson om att Sveriges roll som pådrivande för en tuffare kemikaliepolitik i EU skulle ha skadats. Sverige är till exempel mycket pådrivande för att försiktighetsprincipen och substitutionsprincipen ska tillämpas i det nya regelverket för växtskyddsmedel som nu förhandlas inom EU. Vi har också tagit på oss en ledande roll i den grupp av medlemsstater som verkar för en kraftfull tillämpning av bestämmelserna om varuinformation inom Reach.

Regeringen är även starkt pådrivande i det internationella kemikaliesäkerhetsarbetet. Inom ramen för den globala kemikaliesäkerhetsstrategin (SAICM) har regeringen tagit initiativ till ett internationellt seminarium om behov av information om farliga ämnen i varor. Seminariet kommer att genomföras i slutet av 2008. Inom ramen för Uneps arbete med tungmetaller har Sverige en ledande roll för att få till stånd globalt bindande instrument för kvicksilver.

Jag kommer att fortsätta att vara starkt pådrivande för att minska riskerna med hälso- och miljöfarliga kemikalier och för att de allra farligaste kemikalierna ska försvinna från marknaden.

Utskottet har från Miljödepartementet inhämtat att Kemikalieinspektionen har ett löpande uppdrag att sammanställa den senaste forskningen om miljö- och hälsorisker och att regeringen följer detta arbete noggrant i syfte att kunna verka för ett heltäckande förbud mot deka-BDE. Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att motionerna 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 8 och 2009/10: MJ14 (V) yrkande 5 i berörd del avslås.

När det gäller kemikalier i textilier konstaterar utskottet att detta togs upp av miljöminister Andreas Carlgren i oktober 2008 då han svarade på en skriftlig fråga om tillsynen av att Reach följs (fr. 2008/09:111). Han nämnde då att bl.a. nonylfenoletoxylater och ftalater som uppdagats i importerad textil och i tryck på T-shirtar är ämnen som företagen borde över-

väga att fasa ut, eftersom de har farliga inneboende egenskaper och det finns säkrare alternativ samt att regeringen arbetar för att denna typ av ämnen framöver ska hanteras inom ramen för Reach. Han framhöll vidare att på Sveriges förslag kommer ftalaten DEHP att finnas på den första s.k. kandidatlistan för tillståndsprövning i Reach. Ämnen på kandidatlistan omfattas av krav på att tillhandahålla tillräcklig information som leverantören har tillgång till så att varan kan användas på ett säkert sätt. Konsumenter ska på begäran kunna få samma information. Miljöministern förklarade vidare att ett antal ämnen kommer att väljas ut från kandidatlistan för ett eventuellt införande i bilaga XIV till Reachförordningen. Detta innebär att dessa ämnen inte får användas utan tillstånd. Vid tillståndsprövningen av sådana kemikalier ska säkrare alternativ övervägas. Om alternativen är ekonomiskt eller tekniskt rimliga ska de farliga ämnena bytas ut. Han nämnde också att Kemikalieinspektionen för en aktiv dialog med textilbranschen – tillverkare och importörer – om farliga ämnen i textil, t.ex. nonylfenoletoxylater, och att han för egen del skulle verka för att nonylfenoletoxylater i importerad textil riskbedöms och hanteras inom ramen för Reach eller annan lagstiftning på EU-nivå. Vidare framhöll han att i dagens globala ekonomi med ett ökat flöde av produkter mellan olika länder och regioner blir det alltmer tydligt att det när det gäller kemikalier i varor krävs det ökade internationella insatser. Detta är inte minst sant för textilindustrin, där de kläder vi i Sverige köper många gånger har tillverkats i Asien. Han nämner också att regeringen därför inom ramen för den globala kemikaliestrategin (SAICM) tagit initiativ till ett internationellt seminarium om behov av information om farliga ämnen i varor. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 7 lämnas utan vidare åtgärd.

Kemikalier och gifter i hav

Så som framhålls i skrivelsen ligger EU-lagstiftning och internationella överenskommelser till grund för arbetet med att åstadkomma ett rent och giftfritt hav. De nationella miljö kvalitetsmålen *Giftfri miljö* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård* är centrala i åtgärdsarbetet. EG-förordningen om kemikalie registrering (Reach, EG-förordning 1907/2006), ramdirektivet för vatten, det marina direktivet och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/59/EG av den 27 november 2000 om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester (mottagningsdirektivet) är viktig EU-lagstiftning som ställer krav på att åtgärder vidtas. EU:s strategi för Östersjöregionen har ett särskilt avsnitt om farliga ämnen. Arbetet med att höja sjösäkerheten och minska sjöfartens miljöpåverkan sker i första hand i den internationella sjöfartsorganisationen IMO, men också i EU och Helcom. Helcoms aktionsplan för Östersjön har dels ett avsnitt om farliga ämnen, dels ett om sjöfart. En del av aktionsplanens åtgärder mot farliga ämnen är starkt knutna till EU-arbetet och genomförandet är beroende av EU-lagstiftningen på detta område. Beräkningarna

av användning och utsläpp av de ämnen som har prioriterats i aktionsplanen är mycket osäkra. Detsamma gäller kännedomen om vilka effekter dessa ämnen kan ha på livet i havet. Utskottet välkomnar därför att en viktig del av aktionsplanen handlar om att förbättra kunskaperna om spridningen av giftiga ämnen i Östersjön och att ta fram verktyg för att bättre kunna kartlägga eventuella skadeverkningar. I likhet med regeringen anser utskottet att genomförande och utveckling av Reach är avgörande för att minska tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön. Så som framhålls i skrivelsen innebär dioxiner och tungmetaller fortsatta problem i havsmiljön och ytterligare insatser krävs. Beträffande problemet med gifter i havsbotten och trålning vill utskottet erinra om att det i betänkande 2008/09: MJU29 bl.a. anförde att det från Jordbruksdepartementet inhämtat att det pågår en internationell debatt inom FN om förbud mot bottenstrålning av känsliga områden. Just vad avser förbud mot bottenstrålning i Östersjön nämdes att det finns regler för förbud kring vissa områden, under vissa tidsperioder och att prövning av förbud sker från fall till fall. I övrigt finns nationella regler i kustområdet om var trålning får ske. Utskottet framhöll också att det kontinuerligt genomförs en översyn och analys av områden med känsliga botten där bottenstrålning är olämplig (se även nedan under rubriken Hållbart nyttjande av havet). Utskottet föreslår med det anförda att motion MJ1 (S) yrkande 10 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om båtbottnfärg noterar utskottet att ett statligt bidrag till etablering av båtbottnfärg har införts inom ramen för de bidrag till lokala vattenvårdssatsningar som länsstyrelserna hanterar fr.o.m. 2010. Syftet är att stimulera användning av båtbottnfärg för att minska behovet av båtbottnfärg som innehåller farliga ämnen. Utskottet välkomnar också att Sverige har etablerat ett system för kontroll av att fartyg uppfyller kraven i den internationella sjöfartsorganisationen IMO:s konvention om förbud av farliga ämnen i båtbottnfärg (antifoulingkonventionen). Utskottet anser i likhet med regeringen att en övergång till båtbottnfärg som inte innehåller farliga ämnen kräver fortsatta insatser. Utskottet ser därför positivt på regeringens avsikt att ge Naturvårdsverket i uppdrag att följa upp tidigare beslut om statliga bidrag till etablering av båtbottnfärg och ta fram kriterier för sådana tvättar samt annan information som underlättar etableringen. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion MJ1 (S) yrkande 11 lämnas utan vidare åtgärd.

Så som framhålls i skrivelsen pågår ett omfattande forskningsprogram om nedbrytning och miljöeffekter av läkemedel som beräknas vara slutfört 2012 (Mistrapharma). Läkemedelsverket har i sin redovisning av ett regeringsuppdrag lämnat förslag på hur miljöpåverkan från produktion och användning av läkemedel kan minska (dnr M2009/4816/Kk). Utskottet noterar att Läkemedelsverkets förslag bereds inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ1 (S) yrkande 12 och MJ273 (KD) yrkande 1 i berörd del.

När det gäller marint skräp konstaterar utskottet att Naturvårdsverket i rapporten Havet 2009 lyfter fram att det i havet finns en mängd mikroskopiska partiklar, vilka bl.a. består av plast, naturfibrer och slitagepartiklar från fordon. Antalet partiklar är fler än man tidigare har trott. Närmare kunskap om partiklarnas ursprung och effekter på miljön finns dock inte. Utskottet anser i likhet med regeringen att diffusa källor till utsläpp av farliga ämnen, bl.a. dioxiner, fortsatt måste analyseras och identifieras, och kunskapsnivån om farliga ämnen behöver höjas där det i dag finns kunskapsluckor. Utskottet har vid flera tillfällen tagit ställning till motioner om nedskräpning av hav och stränder, bl.a. i betänkandena 2005/06: MJU27, 2006/07: MJU8, 2007/08: MJU9 och 2008/09: MJU1. Utskottet framhöll att problemet bör angripas i grunden och genom satsningar på lokalt och regionalt förankrade projekt som fokuserar på opinionsbildning bland vissa målgrupper, såsom fiskare, redare och oljeindustri. Syftet är att minska mängden marint avfall genom att skapa attityd- och beteendeförändringar hos dem som bidrar mest till nedskräpningen. Vidare framhölls det internationella arbete som Sverige deltar i. Utskottet hänvisade även till att miljöminister Andreas Carlgren den 19 september 2007 i svar på en skriftlig fråga (2006/07:1641) om strandstädningen på västkusten bl.a. anförde att kommunerna har ansvaret för renhållningen och därmed för att stränderna städas. Kommunerna måste därför finna lämpliga lösningar för hur den verksamheten långsiktigt kan utföras. Regeringen verkar internationellt inom bl.a. Ospar och Helcom för att komma till rätta med marin nedskräpning vid källan. Miljöministern anförde avslutningsvis att han inte avsåg att vidta särskilda åtgärder för att säkerställa städningen av landets kuster. Så som framhålls i årets budgetproposition ökar nedskräpningen i och med att många är ute på sjön och vid kusterna. Skräpet i havet kommer både från land och från båtar, såväl båtar i yrkestrafik som fritidsbåtar. Utskottet anser i likhet med vad regeringen anförde i budgetpropositionen att avfallsmottagningen måste bli bättre, det behöver bli enklare att lämna sitt avfall på rätt sätt i land och kommunerna måste fullfölja sin uppgift att hålla stränder och klippor fria från skräp. Utskottet välkomnar att Naturvårdsverket kommer att ges i uppdrag att följa upp detta arbete. Utskottet föreslår med det anförda att motion MJ1 (S) yrkande 13 avslås.

När det gäller fartygsvrak framhöll utskottet i sitt betänkande 2009/10: MJU1 att det i proposition 2008/09:170 *En sammanhållen svensk havspolitik* bl.a. anfördes att en inventering och riskanalys av vraken är en förutsättning för att få underlag till i vilken omfattning sanering av vrak behövs och hur detta i så fall på lämpligaste sätt ska genomföras. I propositionen framhölls vidare att ytterligare steg i form av inspektion och åtgärdande samt ett utpekande av ansvarig myndighet för vraksanering bör beslutas först när problemets omfattning är känd. Utskottet noterar att regeringen har gett Sjöfartsverket i uppdrag att inventera förekomst av och miljörisker med ägarlösa vrak (dnr N2009/4683/TR) och att Naturvårdsverket i regleringsbrevet för 2010 har fått i uppdrag att föreslå ett system för att omhän-

derta uttjänta båtar i syfte att förebygga uppkomsten av nedskräpande vrak samt att föreslå ett system för att omhänderta nedskräpande eller uppenbarligen övergivna båtar. Uppdraget ska redovisas senast i mars 2011. Utskottet föreslår med det anförda att motionerna MJ1 (S) yrkande 8, MJ387 (M) och 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 10 lämnas utan vidare åtgärd.

Sjöfart m.m.

Sjöfarten är en internationell näringsgren som i första hand måste regleras genom internationella regler, såsom havsrättskonventionen (Unclos) och IMO:s konventioner. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige bör sträva efter globala samförståndslösningar inom IMO, vilket i slutändan gynnar både handelssjöfarten och flagg-, kust- och hamnstaterna. Under 2009 beslutade IMO att revisionssystemet Vismas för flaggstater på sikt ska göras obligatoriskt. Detta utgör ett viktigt steg i arbetet för att följa upp och tillförsäkra genomförandet av befintliga konventioner. Så som framhålls i skrivelsen är det för svenskt vidkommande prioriterat att driva på genomförandet av det fattade beslutet. Vidare noterar utskottet att det i maj 2009 nåddes en överenskommelse om en konvention om återvinning av fartyg. Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige även fortsättningsvis ska driva frågor inom IMO i syfte att skapa goda förutsättningar för kvalitetssjöfart, dvs. den sjöfart som har en hög miljö- och säkerhetsstandard. Arbetet med att minska sjöfartens miljöpåverkan är mycket angeläget, och principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan är väl etablerad. I likhet med vad som har angivits i EU:s sjöfartsstrategi fram till 2018 bör arbetet ske utifrån en nollvision vad gäller utsläpp till vatten och luft. Så som framhålls i skrivelsen är utnyttjandet av befintliga tekniska landvinningar och ytterligare forskning och utveckling inom miljöområdet avgörande för att en sådan vision ska kunna förverkligas. Utskottet delar regeringens uppfattning att inriktningen ska vara att regleringar inom miljöområdet ska ske genom globala regler för att omfatta samtliga aktörer och inte snedvrída konkurrensen samt att arbetet inom organisationen även bör ske utifrån ett regelförenklingsperspektiv.

När det gäller koldioxidutsläpp framhöll utskottet i betänkande 2009/10: MJU1 att i princip alla transportslag, såväl flyget som sjöfarten, bör bära sina kostnader för koldioxidutsläpp, vilket även regeringen deklarerar i budgetpropositionen för 2010. Så som framhölls i ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådet den 29–30 oktober 2009 finns det ett stort behov av lämplig global reglering av annars oreglerade utsläpp från internationell luftfart och internationella sjötransporter för att maximera de globala begränsningsinsatserna och uppnå lika villkor i förhållande till andra utsläppskällor. Vad gäller just kilometerskatt för sjötrafik på Östersjön noterar utskottet att skatteutskottet i sitt yttrande 2008/09: SkU12 anför att det i likhet med regeringen anser att den internationella sjöfarten bör inkluderas i systemet för handel med utsläppsrätter. Det nämndes även att riksdagen på senare tid behandlat liknande motionsyrkanden och att dessa

yrkanden då på skatteutskottets förslag avslagits. Skatteutskottet ansåg inte heller att det fanns skäl att initiera en utredning angående möjligheten att införa en kilometerskatt för sjötrafik på Östersjön.

Utskottet konstaterar att Sveriges Hamnar, Sveriges Redareförening och Sjöfartsverket våren 2009 tecknade en överenskommelse om att stimulera till ökad användning av landansluten el som ett led i att minska sjöfartens miljöbelastning. Utskottet noterar att regeringen, för att stimulera sådan användning, presenterat ett förslag om skattenedsättning för landansluten el till fartyg i hamn och att skatteutskottet i sitt betänkande 2009/10: SkU34 välkomnade förslaget. Skatteutskottet anförde att förslaget var ett viktigt steg för att minska utsläpp och buller från sjöfarten, men att det förutsätter att Europeiska unionens råd meddelar undantag från reglerna i energiskattedirektivet. Vidare konstaterades att något sådant beslut inte fanns, och enligt vad skatteutskottet erfarit var det inte helt klart att rådet kommer att fatta det nödvändiga beslutet om undantag före den 1 januari 2011 då lagändringen föreslås träda i kraft. Skatteutskottet föreslog mot den bakgrunden att riksdagen skulle anta lagförslaget och bemyndiga regeringen att förordna om ikraftträdandet (prop. 2009/10:144, bet. 2009/10: SkU34, rskr. 2009/10:256).

När det gäller utsläpp av kväve och svavel vill utskottet, så som anförts i trafikutskottets betänkande 2009/10:TU13, erinra om att Sverige 1998 som första land i världen införde miljödifferenterade farledsavgifter. Målet var att minska sjöfartens utsläpp av svavel- och kväveoxider med 75 % till början av 2000-talet. Initiativet togs av Sjöfartsverket, Sveriges Hamnar och Sveriges Redareförening. Farledsavgiften är tvådelad där den ena delen tas ut på fartygets bruttodräktighet och den andra på lastat och lossat gods. Så som anförts i trafikutskottets betänkande genomfördes en omläggning av systemet med farledsavgifter 2005 för att avgiftsstrukturen bättre skulle återspegla trafikens samhällsekonomiska marginalkostnader och samtidigt öka de ekonomiska incitamenten för att genomföra miljöförbättrande åtgärder i fartygen. En ytterligare skärpning av miljödifferenteringen i systemet genomfördes den 1 april 2008. Trafikutskottet anförde i samma betänkande även att flertalet av de svenska hamnarna har infört miljödifferenterade hamnavgifter. De är baserade på relevanta certifikat m.m. för mängden utsläpp av kväve- respektive svaveloxider som utfärdas av Sjöfartsverket samt på fartygets konstruktion med avseende på förekomst av dubbelskrov och segregerade ballasttankar. När det gäller hamnavgifter konstaterade trafikutskottet att systemet inte omfattas av någon statlig reglering, men poängterade att flertalet hamnar ändå har miljödifferenterade hamnavgifter. Trafikutskottet framhöll också att det förutsatte att strävan att utveckla miljödifferenterade avgiftssystem även framgent kommer att bli ett viktigt inslag i hamnarnas avgiftsättning. Beträffande PSSA-systemet vill utskottet erinra om att trafikutskottet i sitt ovan

nämnda betänkande även framhöll att arbetet med s.k. PSSA-anknutna åtgärder pågår löpande, men att PSSA-systemet är begränsat till åtgärder som rör trafiken, såsom rutter och områden som ska undvikas.

Vad gäller sjösäkerheten anser utskottet i likhet med regeringen att åtgärder för att ytterligare öka säkerheten och minska risken för olyckor är angelägna. Utskottet delar regeringens uppfattning att det pågående arbetet med att analysera trafikflöden och föreslå trafiksepareringsåtgärder och gemensam trafikövervakning därför bör prioriteras. Utvecklingen av nya tekniska system för navigering och övervakning kan på sikt skapa nya möjligheter att öka sjösäkerheten. Så som framhålls i skrivelsen bör svenska myndigheter därför verka för en fortsatt utveckling av olika tekniska tjänster på området. Den täta sjötrafiken i Sveriges närområde ställer krav på fortsatta insatser för att minska risken för olyckor. Utskottet noterar att IMO har beslutat om krav på elektroniska sjökort (Ecdis) för fartyg över en viss storleksklass. Sjökortet ska införas successivt fram till 2018. Även om beslutet inte omfattar samtliga fartyg är det centralt för den fortsatta utvecklingen inom området. Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige bör fortsätta att vara pådrivande i utvecklingen av elektroniska sjökort i syfte att ytterligare öka sjösäkerheten och underlätta för fartygstrafiken. Ett åtagande i Helcoms aktionsplan är att samarbeta kring Differential Global Navigation Satellite System (DGNSS) via AIS-systemet (Automatic Identification System) till stöd för navigering. Därmed kan riskerna för olyckor minskas. Så som framhålls i skrivelsen bör Sverige fortsatt verka för att AIS-systemet kan användas för utökad tillsyn och övervakning av fartyg i enlighet med Paris Memorandum of Understanding on Port State Control (Paris MoU). Utskottet noterar vidare att Helcomländerna har tagit fram underlag till en gemensam skrivelse till IMO om behovet av att modifiera AIS-informationen för att öka sjöfartssäkerheten. Utskottet anser i likhet med regeringen att ett effektivt genomförande av IMO:s antifoulingkonvention och motsvarande regler inom ramen för Paris MoU och Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG av den 23 april 2009 om hamnstatskontroll är mycket angelägna i syfte att skydda miljön och öka säkerheten till sjöss. Direktivet, som i huvudsak sätter i kraft de principer som finns i Paris MoU, träder i kraft under 2010. De nya reglerna utgör ett viktigt steg för att ytterligare stärka sjösäkerheten. Införlivandet av det riskanalysbaserade arbetssättet som har förhandlats fram inom Paris MoU och som nu införs i EU-rätten utgör ett viktigt steg för en mer effektiv tillsyn inriktad på s.k. högriskfartyg. Så som framhålls i skrivelsen bör detta bidra till att öka träffsäkerheten i inspektionsverksamheten och skapa ett tydligare fokus på högrisksjöfarten, samtidigt som det underlättar för kvalitetsjöfarten. Utskottet noterar att införlivandet sker genom proposition 2009/10:231 *Tredje sjösäkerhetspaketet*, som kommer att behandlas i riksdagen under hösten. Utskottet anser i likhet med regeringen att som ett led i arbetet med att förstärka säkerheten vid vintersjöfart enligt Helcoms rekommendationer bör Sverige verka inom Helcom för att isbrytningsverk-

samheten i Östersjön ska vara s.k. core service och därmed få fortsatt tillgång till satellitbilder. Säkerheten vid vintersjöfart bör även stärkas genom användning av utbildad besättning och utnyttjande av islots. Utskottet noterar att ett samarbete inom området har etablerats.

När det gäller oljeutsläpp konstaterar utskottet att trots förbud mot oljeutsläpp sker varje år flera hundra medvetna och illegala utsläpp i Östersjön så som framhålls i årets budgetproposition. Utskottet vill i likhet med vad regeringen anför i budgetpropositionen se skärpta straff och tydliga ansvarsregler för oljeutsläpp. Utskottet ser positivt på att regeringen vill pröva möjligheten att märka olja med DNA så att utsläppen kan spåras. Utskottet välkomnar även att regeringen i budgetpropositionen säger nej till oljeborring i Östersjön för att undvika stora miljökatastrofer. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i budgetpropositionen att kustbevakningen ska ha tillräckliga och tydliga befogenheter när det gäller brottsbekämpning, ordningshållning samt kontroll och tillsyn. Fler av de utsläpp som konstateras av Kustbevakningen måste leda till lagföring. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att se över statens och kommunernas beredskap att hantera oljeutsläpp. Så som framhålls i skrivelsen bör Sverige ha en god förmåga att förebygga och hantera kriser till sjöss, och i denna förmåga ingår kapacitet att bedriva miljöövervakning och miljöräddningstjänst till sjöss. De olika regionala och internationella samarbetsavtalen om kapacitet för miljöräddningstjänst till sjöss är viktiga verktyg för att hantera stora olyckor. Utskottet noterar att satellitövervakning av oljespill sker dagligen genom det s.k. Clean sea net. Kustbevakningen har också tillsammans med SMHI och MSB utvecklat oljedriftprognossystemet Sea Track Web med AIS-information och satellitbilder för att göra det möjligt att följa spill i efterhand för att kunna hitta och möjliggöra lagföring av illegala utsläpp. Genom Kustbevakningens ökade närvaro i luften och till sjöss, ökade kapacitet att bogsera stora icke manöverdugliga fartyg samt låga toleransnivå när det gäller brott mot lagen (1980:424) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg (vattenföroreningslagen), i kombination med en ökad förmåga att föra fler brott till lagföring, bedöms antalet illegala utsläpp minska enligt skrivelsen.

När det gäller frågan om skrov har trafikutskottet anfört följande i sitt betänkande 2009/10:TU13.

Begreppet "Clean Ship" har lyfts fram som ett övergripande tema inom Nordsjökonferensen. Det innebär att man ska försöka minimera all negativ miljöpåverkan som ett fartyg kan medföra under hela sin livscykel. Från svenskt håll anser man att IMO ska arbeta med frågan, när det gäller både ökad användning av ekonomiska styrmedel och skärpta normer för att på ett effektivt sätt främja miljövänlig sjöfart. "Eco ship" är ett multidisciplinärt maritimt kompetens- och forskningscentrum som bildats på initiativ av Chalmers, Handelshögskolan i Göteborg och Sveriges Redarförening inom ramen för Lighthouse. Målet är att bidra till att göra sjöfarten effektivare, säkrare och miljömässigt hållbar. Forskningen inom Eco ship finns i dag inom tre huvudområden: resursanvändning, miljöpåverkan och organisatoriska aspekter. [...] Ett sätt att söka åstadkomma s.k. klimatsmart sjöfart är

att förbättra fartygen genom bränslesnålare motorer, effektivare propellrar och smartare utformning av skroven. Även på bränslesidan finns möjligheter genom övergång till bibränslen. Likaså är förbättrad logistik ett viktigt medel för att minska bl.a. koldioxidutsläppen från sjöfarten.

Vidare har trafikutskottet i sitt betänkande 2008/09:TU12 framhållit att ett förbud mot transport av tunga oljor med oljetankfartyg med enkelskrov har införts i EU:s vatten genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1726/2003 av den 22 juli 2003 om ändring av förordning (EG) nr 417/2002 om ett påskyndat införande av krav på dubbelskrov eller likvärdig konstruktion för oljetankfartyg med enkelskrov. Dessutom tidigarelades avvecklingen av sådana tankfartyg så att de ska vara utfasade till år 2010.

Miljö- och jordbruksutskottet, som ansluter sig till trafikutskottets och skatteutskottets bedömningar, avstyrker med det anförda motionerna MJ1 (S) yrkande 5, 2009/10: MJ14 (V) yrkande 6 i berörd del, MJ439 (S) i berörd del, MJ337 (KD) och MJ421 (KD) yrkandena 4–6.

När det gäller fartygs avfallshantering noterar utskottet att Sverige tillsammans med övriga Östersjöstater har ansökt hos IMO om skärpta regler för kryssningsfartygs och passagerarfärjors utsläpp av toalettavfall i Östersjön som en del i Helcoms aktionsplan. Målet är att helt förbjuda utsläppen. Enligt förslaget tillåts dessa fartyg som alternativ ha en reningsanläggning ombord som även renar utsläppen av kväve- och fosforföreningar. Vidare noterar utskottet att en ansökan har godkänts av Helcom, skickats in till IMO:s miljöskyddskommitté och behandlats där i mars 2010. Majoriteten av IMO:s medlemsstater var positiva till förslaget, men flera hade farhågor om bl.a. mottagningsanordningarnas kapacitet och tillgången till adekvata reningssystem. Det finns brister i hur Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/59/EG av den 27 november 2000 om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester (mottagningsdirektivet) är genomfört i olika medlemsländer. I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att se över EU:s direktiv om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester, särskilt mot bakgrund av de brister som finns med det s.k. no-special-fee-systemet. Merparten av de svenska hamnarna har infört ett system för omhändertagande av fartygsavfall enligt no-special-fee-systemet. Så som framhålls i skrivelsen bör Sverige fortsätta arbeta för att få till stånd en enhetlig hantering inom EU, i synnerhet i Östersjöområdet, och det är bl.a. angeläget att EU-direktivet revideras. Det är vidare angeläget att se till att hamnarna har förmåga att ta emot avfall från alla fartyg som vill lämna avfall i land. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att ge Sjöfartsverket i uppdrag att tillsammans med övriga berörda aktörer se över dessa möjligheter, både nationellt och internationellt, i syfte att komma till rätta med de problem som finns på området. Som framhålls i skrivelsen bör en enhetlig tillämpning av reglerna inom Östersjöområdet eftersträvas. Utskottet delar regeringens uppfattning att ett förbud mot utsläpp av toalettavfall från fritidsbåtar bör införas. Så som framhålls i skrivelsen bör Sverige även

fortsatt arbeta aktivt för ett totalförbud mot utsläpp av toalettavfall från samtliga fartyg i Östersjön. Utskottet erinrar om att Sverige genom Helsingforskonventionen har förbundit sig att införa ett förbud mot utsläpp av toalettavfall från fritidsbåtar. Helcomländerna har enats om att allt avfall som inte får släppas ut till sjöss ska lämnas i land och att medlemsstaterna ska se till att mottagningsanordningar finns. Utskottet noterar även att vid en avvägning mellan miljövinster och kostnader för anläggandet av mottagningsstationer är det enligt Transportstyrelsen mer kostnadseffektivt att införa ett utsläppsförbud och medföljande krav på hamnar i de känsligare områdena än att bygga ut ett nationellt heltäckande mottagningsnätverk för toalettavfall från fritidsbåtar. Så som framhålls i skrivelsen är det viktigt att det finns mottagningsanläggningar på plats i tillräcklig omfattning för att genomföra ett förbud. Utskottet ser därför positivt på att regeringen har infört möjligheten för kommuner och ideella organisationer att söka bidrag via det statliga bidraget till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) för utbyggnaden av mottagningsanläggningar för att påskynda detta. Utskottet noterar att redan under 2009 beviljades medel till ett 20-tal projekt för olika typer av mottagningsanläggningar inom ramen för LOVA och ett större antal har redan beviljats medel för 2010. Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att motionerna MJ1 (S) yrkande 6 och MJ439 (S) i berörd del lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller sänkt skatt på alkylatbensin som finansieras genom en skatt på fritidsbåtar erinrar utskottet om att skatteutskottet i sitt yttrande 2008/09:SkU1y konstaterat att båtskatt förutsätter båtregister och att samma utskott tidigare konstaterat (bet. 2007/08:SkU21 s. 29) att frågorna om båtregister och båtskatt inte är aktuella. Beträffande skatten på alkylatbensin vidhöll skatteutskottet sin tidigare inställning att skatten på alkylatbensin, som redan beskattas lägre än annan bensin, inte ska sänkas ytterligare (bet. 2007/08:SkU17 s. 15). Skatteutskottet avstyrkte med det anförda samtliga i avsnittet aktuella motionsyrkanden. Miljö- och jordbruksutskottet, som ansluter sig till skatteutskottets bedömningar, avstyrker med det anförda motion 2009/10:MJ14 (V) yrkande 6 i berörd del.

När det gäller skrotningspremie för tvåtaktsmotorer har riksdagen avslagit motionsyrkanden om att inom ramen för havsmiljöanslaget avsätta medel för en skrotningspremie för tvåtaktsmotorer så som framhölls i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09:MJU29. I samma betänkande nämndes det dock att det i Båtmiljörådets miljöprogram för fritidsbåtar 2008 sägs att Sjöfartsverkets båtmotorstrategi hade påbörjats, vilket bl.a. innebar att ägare av motorer med dåliga miljöegenskaper skulle stimuleras att byta till nya motorer eller att övergå till lämpligare drivmedel med hjälp av främst informationsinsatser. Utskottet vill även erinra om att tvåtaktsmotorer byggda efter den 1 januari 2007 och fyrtaktsmotorer byggda efter den 1 januari 2006 ska vara CE-märkta och därmed uppfylla väl definierade krav på bl.a. bullernivå och utsläpp, vilket framgår av trafikutskottets betänkande 2009/10:TU13. Utskottet har från Miljödepartemen-

tet inhämtat att problemet med tvåtaktsmotorer är välkänt och frågan har utretts. När det gäller system med skrotningspremier för dessa motorer finns, enligt vad utskottet erfarit, betydande problem att lösa innan ett sådant system skulle kunna införas, t.ex. hur man når miljö- och kostnads-effektivitet. Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att motionerna 2009/10:MJ15 (MP) yrkande 9, 2009/10:MJ14 (V) yrkande 6 i berörd del och MJ439 (S) i berörd del lämnas utan vidare åtgärd.

Åtgärder för bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess biologiska mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om myndigheten för havs- och vattenmiljö (S), ansvar för arbetet runt Östersjön (M), ansvaret för förorening (S, FP), barlastvatten (S, KD), muddring m.m. (MP), valar (MP), säl och skarv (S, M, C), ål (S, V), lax (S) och fiske (V).

Jämför reservationerna 29 (S), 30 (S, MP, V), 31 (S, MP, V), 32 (S, MP, V), 33 (S, SD), 34 (S), 35 (S), 36 (MP, V), 37 (S, MP, V), 38 (MP, V), 39 (V) och 40 (S, MP, V).

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls bl.a. att forskning om ekosystemets struktur och funktion är nödvändig för förståelsen av ekologiska samband i haven både mellan arter, mellan olika geografiska områden och mellan biologiska och icke biologiska komponenter. Vidare anförts att forskningen bör bedrivas så att man så långt som möjligt kan bedöma direkta och indirekta effekter av mänsklig påverkan på ekosystemens alla delar. Regeringen bedömer att ekosystembaserad förvaltning med EU:s marina direktiv och ramdirektivet för vatten som grund förutsätter vetenskaplig kunskap inte bara om nuvarande utan också om tidigare förhållanden i havens ekosystem. Sådana biologiska och kemiska uppgifter bör därför sammanställas och redovisas för olika vattensystem. I skrivelsen framhålls även att det långsiktiga målet med restaureringsarbetet är att uppnå så naturliga marina landskap som möjligt till 2021. Den blivande myndigheten för havs- och vattenmiljö bör ges i uppdrag att i samråd med länsstyrelserna och berörda myndigheter utarbeta en övergripande nationell plan för hur restaureringsarbetet i kustområdena ska bedrivas så att arbetet med att återskapa olika arters nationella utbredning kan bedrivas med hänsyn till de enskilda huvudvattensystemens särskilda förutsättningar på ett kostnadseffektivt sätt. Enligt regeringen bör också arbetet med att bevara hotade bestånd och arter av fisk som inte nyttjas kommersiellt fortsätta, liksom arbetet med att åter-

skapa försvunna bestånd. Möjligheten att återintroducera tidigare helt utslagna arter bör undersökas. Regeringen anser också att länsstyrelsernas arbete med att inrätta hänsynsområden i särskilt känsliga områden i kust och skärgård bör fortsätta. En fortsatt satsning på det operativa programmet för fiskerinäringen för Sverige 2007–2013 bidrar till att uppfylla Sveriges åtaganden i aktionsplanen för Östersjön. Ytterligare resurser tillförs under 2011 och 2012 för att höja den nationella offentliga medfinansieringen inom de av programmets områden som möjliggör stöd till åtgärder som bidrar till en förbättrad havsmiljö och ett mer miljöanpassat fiske. Regeringen framhåller vidare att datainsamling och kunskapsuppbyggnad om svenskt fritidsfiske och fritidsfiskebaserat företagande behövs och att förvaltningsplaner för kustfisk som i dag inte regleras inom den gemensamma fiskeripolitiken behöver utarbetas. Regeringen anser också att kompensationsodlingen bör ses över och alternativa åtgärder som främst syftar till att långsiktigt bevara fiskresurser och biologisk mångfald bör övervägas.

Motionerna

I motion MJ1 (S) yrkande 9 anförs att den nya havsmyndigheten ska ha ett särskilt ansvar för Sveriges ekonomiska zon. Enligt motion MJ290 (M) yrkande 1 bör de regionala och lokala instansernas engagemang för Östersjöns miljö kompletteras med nationella aktörer som tillsammans kan driva och utveckla de frågor som berör miljön i Östersjön, som exempel nämns Marint centrum i Simrishamn som är en plattform för marina miljöfrågor med ett särskilt fokus på Östersjön. I motion MJ280 (S) yrkande 1 framhålls att ansvaret för de vattenrelaterade delarna i miljö kvalitetsmålet *Bara naturlig försurning* i sin helhet bör flyttas över till den nya havs- och vattenmiljömyndigheten. Även i motion MJ376 (FP) efterfrågas en ambitiös strategi mot försurning, och det framhålls därför att den nya havs- och vattenmiljömyndigheten bör få ansvar för de delar som rör vatten i miljö kvalitetsmålet *Bara naturlig försurning* och därmed också för försurnings- och kalkningsfrågan. I motion MJ1 (S) anförs även att den svenska regeringen med tanke på problemen med tömning av barlastvatten borde ha samlat Östersjöländerna – och övriga EU – till en gemensam lagstiftning om spridandet av främmande arter (yrkande 7). Enligt motion MJ275 (KD) yrkande 7 bör Sverige verka för att alla hamnar i Östersjön och Västerhavet ska ha mottagningsanordningar för barlastvatten för att skydda havet mot främmande arter. I motion 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 11 framhålls behovet av en prövning av förslag till muddringar m.m. utifrån en bredare ekologisk kunskap. Enligt samma motion bör regeringen hävda grundläggande principer om att kommersiell fångst av hotade valarter inte får ske samt att kommersiell valfångst inte får tillåtas i Antarktis valskyddsområde (yrkande 2). I MJ277 (M) anförs att regeringen bör upprätta en nationell förvaltningsplan för säl- och skarvbestånden. I motion MJ386 (M) föreslås att skydds jakt på säl och skarv kommer till stånd. Enligt motion MJ334

(S) bör storskarven strykas från EU:s lista över hotade fågelarter. Även i motion MJ346 (S) anförs att Sverige bör verka för att allmän jakt på skarv införs inom ramen för en översyn av EU:s fågeldirektiv. Enligt motion MJ288 (C) bör allmän jakttid på skarv införas. I motion MJ345 (S) framhålls att en beståndsreglerande jakt på säl bör införas. Även i motion MJ271 (M) efterfrågas en politik som verkar i en riktning som underlättar för ett framtida balanserat bestånd av sälar i Östersjön. I motion MJ379 (S) framhålls att regeringen låter utreda förutsättningarna för att så långt som möjligt ersätta kompensationsodlingen med olika former av åtgärder för att optimera naturlig reproduktion av lax och havsöring. Enligt motion 350 (S) bör staten prioritera en satsning på utsättning av ålyngel (yrkande 1) och påverka EU i riktningen att mer ålyngel måste sättas ut (yrkande 2). I motion 2009/10: MJ14 (V) yrkande 7 efterfrågas ett fiskestopp på ål. Vidare anförs i samma yrkande att bottentrålning bör förbjudas och att fiskekvoter måste vara baserade på forskarnas rekommendationer. Slutligen anförs i samma yrkande att utfiskning i fattiga länder måste stoppas

Utskottets ställningstagande

Ändamålsenlig planering av havet m.m.

Utskottet ser positivt på att arbetet med att skapa förutsättningar för en ändamålsenlig planering av de svenska havsområdena fortsätter och att förslag till en ny planering ska lämnas av Havsplaneringsutredningen. I likhet med regeringen anser utskottet att planeringen bör värna om och förbättra havsmiljön och vara grundad på ekosystemansatsen, liksom att Sverige bör fortsätta att stärka samarbetet om utvecklingen av havsplanering med övriga länder i Västerhavet och Östersjön och inom EU. Centrala för detta arbete är organisationer som Helcom, Ospar och Vasab. Utskottet noterar att regeringen i propositionen *En sammanhållen havspolitik* skriver att en planering av havet i den ekonomiska zonen bör skapas och att en statlig myndighet bör ges ansvaret för denna planering och att det av ett kommitédirektiv (dir. 2009:64) framgår att det är regeringens avsikt att den nya myndigheten för havs- och vattenmiljöfrågor ska få detta ansvar. Utskottet ser därför positivt på att regeringen den 19 november 2009 beslutade att en särskild utredare ska lämna förslag till hur en reformerad fysisk planering av merparten av det svenska territorialhavet och den svenska ekonomiska zonen kan utformas och föreslå nödvändiga författningsändringar. Syftet, enligt regeringens direktiv (dir. 2009:109), med att införa en ökad samhällelig styrning av dessa havsområden är att med ekosystemansatsen som grund bevara och restaurera de marina ekosystemen samtidigt som havsbaserade verksamheter fortsatt ska kunna utvecklas. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2010 och frågeställningar som behöver samrådask med Utredningen om en myndighet för havs- och vattenmiljöfrågor ska behandlas med förtur. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion MJ1 (S) yrkande 9 bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om behovet av en nationell aktör som tillsammans med regionala och lokala instanser kan driva och utveckla frågor för Östersjöns miljö noterar utskottet att den blivande myndigheten för havs- och vattenmiljö avses få ansvar för den statliga havsplaneringen. Så som framhålls i skrivelsen kommer denna uppgift att ställa särskilda krav på samordning och samverkan med kommuner, länsstyrelser, regionala organ och berörda myndigheter. För en ny ändamålsenlig statlig havsplanering och en utvecklad kommunal planering av kustvattnen krävs att information och data om havsmiljön och dess nyttjande tas fram och ställs samman, särskilt anpassat som underlag för planeringen. Insatser för detta har gjorts i olika projekt, bl.a. Interregprojektet Balance, och marina landskapskartor framstår som ett av flera nödvändiga underlag för en tillämpning av ekosystemansatsen. Åtgärdsplanen för EU:s strategi för Östersjöregionen innehåller en s.k. horisontell åtgärd om havsplanering. Den syftar till att främja användningen av havsplanering i alla medlemsstater vid Östersjön och utveckla en gemensam inställning till gränsöverskridande samarbete om planeringen, där Helcom och det mellanstatliga Östersjösamarbetet om regional utvecklingsplanering, Vasab (Visions and strategies around the Baltic Sea), lyfts fram. För att stödja medlemsstaternas arbete har kommissionen utlyst stöd till projekt om havsplanering i Östersjön och Nordsjön, där Helcom har tagit initiativ när det gäller projekt för Östersjön. Dessa organisationer har en betydelsefull roll när det gäller att främja och skapa samordning mellan ländernas insatser för havsplanering. Vasab påtalade vid ett ministermöte i oktober 2009 vikten av att en gemensam havsplanering utvecklas för Östersjön, och en expertgrupp har bildats för ändamålet. I Helcoms aktionsplan för Östersjön finns ett åtagande om att till 2010 ta fram och till 2012 tillämpa och utvärdera principer för havsplanering. Ett samarbete mellan Helcom och Vasab i dessa frågor håller för närvarande på att utvecklas, vilket skulle skapa en mer enad kraft för Östersjösamarbetet. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att motion MJ290 (M) yrkande 1 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Miljökvalitetsmålet *Bara naturlig försurning* innebär att de försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader. Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i arbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller minskad försurning av sjöar, rinnande vatten och skogsmark samt minskning av utsläppen av svaveldioxid och kväveoxider till luft. Som framgår av årets budgetproposition har utsläppsminskningen hittills varit kraftigast från källor på land. Det har lett till att sjöfarten svarar för en allt större del av de försurande svavelföreningar som faller ned i Sverige. För utsläppen av kväveoxider är trenden att minskningen av nedfallet har avstannat och någon positiv utveckling kan inte ses. Sjöfartens utsläpp av kväveoxider ökar och beräknas inom några år överstiga de landbaserade kväveoxidutsläppen till luft. Det tar längre tid

innan skärpta krav slår igenom; i praktiken måste äldre förbränningsanläggningar, bilar och fartyg ersättas med nya för att utsläppen ska gå ned. När det gäller frågan om ansvarig myndighet för olika miljömål noterar utskottet att det i utredningen om en myndighet för havs- och vattenmiljön (SOU 2010:8) framhölls att det är viktigt att insatserna för att nå miljökvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ingen övergödning*, *Giffri miljö*, *Ett rikt växt- och djurliv* och *Levande sjöar och vattendrag* genomförs samlat med genomförandet av det marina direktivet, ramdirektivet för vatten, Helcoms aktionsplan för Östersjön, åtgärder inom ramen för Oskar och relevanta delar av EU:s strategier på området. För att nå ett sådant samlat genomförande gjorde utredningen bedömningen att den nya myndigheten bör vara en miljömålsmyndighet med ansvar för de miljökvalitetsmål som huvudsakligen berör havs- och vattenmiljön. Den bör också vara ansvarig myndighet för nämnda EU-direktiv. Övriga miljökvalitetsmål med vattenanknytning, dvs. *Bara naturlig försurning*, *Ett rikt växt- och djurliv* och *Myllrande våtmarker*, bedömde utredningen borde ligga kvar på Naturvårdsverket eftersom de i minst lika stor utsträckning rör landmiljön som havs- och vattenmiljön (se även ovan vad gäller kalkning och nytt uppdrag till Naturvårdsverket på området). Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ280 (S) yrkande 1 och MJ376 (FP).

Biologisk mångfald

För att förhindra spridning av främmande arter via barlastvatten anser utskottet i likhet med regeringen att Sverige bör verka för att ytterligare stater ansluter till IMO:s barlastvattenkonvention, så att konventionen kan träda i kraft så snart som möjligt. Vidare är det angeläget att ytterligare ansträngningar görs för att utveckla och förbättra tekniken för behandling av barlastvatten. I november 2009 tillträdde Sverige IMO:s barlastvattenkonvention som tredje EU-land. Så som framhålls i skrivelsen är det av betydelse att barlastvattenkonventionen träder i kraft så snart som möjligt för att förhindra spridningen av främmande arter, då trafiken utmed svenska kuster angör en rad olika Östersjöhamnar. Nationella åtgärder för fartyg i internationell trafik bedöms således ha begränsad effekt, och åtgärderna bör i stället inriktas mot att ett tillräckligt stort antal stater ansluter sig till konventionen, så att den träder i kraft. Utskottet noterar att frivilliga riktlinjer om att peka ut områden utanför Östersjön för byte av barlastvatten är framtagna i samarbete mellan Oskar och Helcom, vilket även återfinns som en åtgärd i Helcoms aktionsplan för Östersjön. Dessa riktlinjer har trätt i kraft och avser skifte av barlastvatten för fartyg som går ut ur Östersjön och genom nordöstra Atlanten. Som framhålls i skrivelsen är det dock angeläget för arbetet inom ramen för Oskar och Helcom att ytterligare ansträngningar görs för att utveckla och förbättra tekniken för behandling av barlastvatten, eftersom skifte av barlastvatten inte alltid är lämpligt och i vissa fall dessutom kan innebära en säkerhetsrisk för

besättning och fartyg. Vad gäller krav på att installera mottagningsanordningar för hantering av barlastvatten i hamnar noterar utskottet att regeringen i proposition 2008/09:229 *Anslutning till och genomförande av barlastvattenkonventionen* framhöll att inrättande av mottagningsanordningar i samtliga hamnar varken är ett realistiskt eller genomförbart alternativ och att skälen för detta var flera. Att installera mottagningsanordningar för hantering av allt barlastvatten från fartyg i internationell trafik skulle kräva mycket omfattande investeringar. Anordningarna skulle bli mycket plats- och resurskrävande. I vissa hamnar skulle särskilda kajplatser behöva anordnas. Vidare anfördes att få befintliga fartyg i dag har kapacitet att pumpa ut barlastvatten till en mottagningsanordning i de volymer som krävs för att förhindra en försening av fartyget. Även barlastvatten som släpps ut från en mottagningsanordning måste behandlas och uppfylla konventionens krav på kvalitet. I propositionen konstateras det att för närvarande finns inte några sådana behandlingssystem tillgängliga, i varje fall inte i den omfattning som krävs, men att det åtminstone finns några system för behandling av barlastvatten tillgängliga för installation på fartyg. Efter 2016 ska samtliga fartyg (både gamla och nya) ha sådana system installerade. Utskottet konstaterar i likhet med vad regeringens framhåller i propositionen att det således är under en förhållandevis begränsad tidsperiod som mottagningsanordningar skulle komma att användas och att kostnaden för inrättande av den mängd mottagningsanordningar som skulle behövas är orimligt stor i förhållande till den relativt korta period som anordningarna behövs. Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna MJ1 (S) yrkande 7 och MJ275 (KD) yrkande 7.

När det gäller frågan om prövning av förslag till muddring m.m. utifrån en bredare ekologisk kunskap noterar utskottet att kustområdena i hela landet sedan lång tid har påverkats av fysiska ingrepp och övergödning. Bebyggelse, hamnanläggningar och vägar har skadat många känsliga miljöer. Bygandet av dammar, vägar, sågverk och kraftverk har sedan flera hundra år successivt begränsat eller helt förhindrat naturlig vandring och därigenom skadat eller helt utrotat ett stort antal bestånd utmed hela kusten. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att ge den blivande myndigheten för havs- och vattenmiljö i uppdrag att i samråd med vattenmyndigheterna utarbeta en övergripande nationell plan för hur restaureringsarbetet ska bedrivas så att arbetet med olika arters utbredning i landet kan bedrivas utifrån de särskilda förutsättningar och behov som kan finnas i de enskilda huvudvattensystemen. Länsstyrelserna bör bidra i arbetet med kunskapsunderlag, erfarenheter och regionala restaureringsplaner. Som framhålls i skrivelsen bör såväl behovet av skyddade områden som önskemål om ett hållbart nyttjande beaktas i detta arbete. Vad beträffar tillstånd för bl.a. muddring vill utskottet framhålla att vattenverksamhet regleras i 11 kap. miljöbalken. Enligt 9 § krävs det tillstånd för vattenverksamhet. Ansökan om tillstånd prövas av miljödomstolen. Enligt 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. gäller i vissa fall anmälningsplikt

i stället för tillståndsplikt. Det är då tillsynsmyndigheten (länsstyrelsen) som beslutar om förbud, försiktighetsmått, förelägganden m.m. Vid bedömningarna ingår en miljökonsekvensbeskrivning (vid anmälningsplikt ingår en sådan beskrivning i de fall det behövs för att verksamhetens art, omfattning och påverkan på miljön och närliggande fastigheter ska kunna bedömas). I 7 kap. miljöbalken regleras strandskyddsområden. Strandskyddet gäller vid havet och vid insjöar och vattendrag. Skyddet syftar bl.a. till att långsiktigt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Utskottet har från Naturvårdsverket hämtat in följande information. Större muddringsarbeten kräver generellt tillstånd. Vid bedömningen i miljödomstolen ligger en miljökonsekvensbeskrivning till grund för bedömningen. Vilket underlag som krävs in för den bedömningen är närmast att hänföra till en tillämpningsfråga för domstolen. I betänkande 2009/10: MJU1 anförde utskottet bl.a. att de bestämmelser som presenterades i regeringens proposition *Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden* (prop. 2008/09:119) innebär att kommunerna får huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande av och dispens från strandskyddet samtidigt som länsstyrelsernas roll stärks, bl.a. genom att de kommunala besluten om upphävande och dispens ska bli föremål för länsstyrelsernas överprövning. Det anfördes vidare att de nya bestämmelserna även innebär en ökad samordning av miljöbalken och plan- och bygglagen samt vissa förtydliganden av tidigare bestämmelser i syfte att uppnå en mer enhetlig rättstillämpning, bl.a. förtydliganden av strandskyddets syften och förutsättningarna för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet. Utskottet nämnde också att särskilda medel finns avsatta för att förstärka länsstyrelsernas övergripande arbete och uppföljning av hur det nya strandskyddet fungerar så att intentionerna om ett förstärkt strandskydd i högt exploaterade områden och möjligheter till landsbygdsutveckling blir verklighet. Riksdagen antog förslaget (bet. 2008/09: MJU13, rskr. 2008/09:227). Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 11 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om fångst av hotade valarter och valfångst i Antarktis delar utskottet regeringens uppfattning att arbetet med att genom forskning och konkreta åtgärder stärka bestånden av tumlare bör fortsätta och informationen till allmänheten bör stärkas. Tumlarbeståndet i Egentliga Östersjön, som anses vara genetiskt isolerat, uppgår endast till omkring 200 individer och är ett av världens mest hotade valbestånd. Bestånden av vikval och sillval i Nordostatlanten har ökat och uppgår nu till runt 50 000, och förekomsten av stora valar ökar långsamt också i våra hav. Arbetet för att bevara tumlare sker i första hand i Ascobans (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans of the Baltic and North Seas) men även EU, Helcom och Oskar är engagerade i detta arbete. Utskottet konstaterar att då både EU:s gemensamma fiskeripolitik och det marina direktivet nu är inriktade mot ökad regionalisering kan den framtida organisationen för att bevara tumlare behöva ses över för att effektivisera

arbetet och klargöra ansvarsförhållanden. Utskottet noterar även att miljöminister Andreas Carlgren svarade på en skriftlig fråga (2009/10:892) i juni 2009 om Sveriges internationella agerande i fråga om valfångst. Han nämnde då att i enlighet med riksdagens beslut ska svensk valpolitik baseras på principerna om bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande, ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen utifrån bästa tillgängliga vetenskapliga bedömningar, högt ställda jaktetiska principer och internationell samverkan. Sverige anser att valar i första hand bör nyttjas genom exempelvis ekoturism och valskådning. Vidare anfördes att i den mån valjakt ska ske måste den utgå från ekosystemansatsen och bedrivas enligt försiktighetsprincipen, baserad på bästa tillgängliga vetenskapliga bedömningar. Miljöministern nämnde också att det i dag förekommer en ökande jakt och handel som IWC inte kan kontrollera på grund av kryphål i regelverket och att krav på den mest långtgående förbudslinjen har prövats i 15 år, men bara lett till en ökad jakt. Den utvecklingen måste brytas. Han framhöll att Sveriges nuvarande ståndpunkt fullföljer den linje som Sverige haft sedan 1990-talets början med att stödja de processer inom IWC som försökt skapa en permanent lösning för att valbestånden ska öka och jakten på val minska. I den förhandling som nu pågår har ordföranden i IWC lagt fram ett förslag som bl.a. innebär att IWC under tio år får full kontroll över alla former av valjakt. Vidare nämndes att EU och Sverige kraftigt driver på för att åstadkomma flera förbättringar i förslaget, samtidigt som Sverige trycker på för att förslaget ska genomföras i de delar som det rör att existerande undantag stoppas, att vetenskaplig jakt upphör, att ett nytt valreservat skapas i södra Atlanten, att inga nya länder får jaga val, att inga nya arter eller bestånd jagas och att ett tak sätts för det högsta antal valar som får skjutas. Det taket är lägre än det som gäller för den reella valjakten i dag. Miljöministern framhöll att Sverige i många år har varit en av de starkaste förespråkarna för att använda det nya kvotbestämningssystem (RMP) som tagits fram och att regeringen sedan länge anser att det bör tillämpas snarast möjligt. Vidare anfördes att Sverige inte kommer att acceptera någon jakt som inte rekommenderats av IWC:s vetenskapliga kommitté och att Sverige även förespråkar att kvoterna för valjakt i Antarktis minskas till noll. Detta leder till att färre valar dödas de kommande tio åren och antalet som jagas kan inte öka, utan bara minska. Den kommande tioårsperioden ska ge tid och utrymme för beslut som på längre sikt leder till att riksdagens mål uppnås. Avslutningsvis anförde han att IWC:s nuvarande regelverk möjliggör en kontinuerlig ökning av nationellt reglerad kommersiell valjakt, men att regeringen arbetar för att förändra detta system så att all valjakt regleras av IWC utifrån forskarnas rekommendationer och under internationell kontroll i enlighet med riksdagens beslut. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att motion 2009/10: MJ15 (MP) yrkande 2 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet delar regeringens uppfattning att en långsiktig plan för utvecklingen av bestånden av säl och skarv i olika områden bör utarbetas. Som framhålls i skrivelsen kan såväl bevarande som nyttjandeintressen därmed tillgodoses på ett sätt som främjar en rik biologisk mångfald och bidrar till utvecklingen av en ekonomiskt bärkraftig levande kust- och skärgård. I dag förekommer ingen allmän jakt på säl. En begränsad skydds jakt på ca 230 gråsäl och 50 knobbsäl för att skydda fisket är dock tillåten i norra Östersjön respektive längs västkusten. I likhet med regeringen anser utskottet att satsningar på utveckling av nya sälsäkra fiskeredskap och fällor för skadegörande sälar är metoder som tillsammans med jakt kan bidra till att minska konflikterna mellan sälar och fiske. Äldre laxfällor har i dag ersatts av nya sälsäkra redskap, vilka nu också kan fånga sälar levande för transport till andra områden eller för avlivning. Bottengarn har försetts med sälsäkert material, och försök för att skapa sälsäkra torskburar som ersättning för garnfisket pågår och bör utvecklas. Beståndsökningen för säl har eventuellt avstannat, medan populationen av skarv fortsätter att öka. Som framhålls i skrivelsen kan detta innebära ökande konflikter med andra intressen, och en långsiktig plan för utvecklingen av bestånden av säl och skarv i olika områden bör utarbetas. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i skrivelsen att åtgärder för att minska interaktionerna mellan sälar och fiske och motverka spridning av parasiter är väsentliga. Såväl bevarande- som nyttjandeintressen kan genom en sådan plan tillgodoses på ett sätt som möjliggör en rik biologisk mångfald och gynnar utvecklingen av en levande ekonomiskt bärkraftig kust och skärgård. Utskottet delar regeringens uppfattning att grunden bör vara en aktiv och nationellt sammanhållen förvaltning av bestånden där åtgärderna skiftar utifrån lokala och regionala förutsättningar och att en sådan plan bör ta i beaktande ett ekosystemperspektiv där både arternas direkta och indirekta påverkan på näringsväven samt interaktionerna mellan dessa arter och näringar och intressen i övrigt redovisas. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att ge berörda myndigheter i uppdrag att föreslå en långsiktig förvaltningsplan för hur utvecklingen av säl och skarv ska ske i olika områden. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna MJ271 (M), MJ277 (M), MJ288 (C), MJ334 (S), MJ345 (S), MJ346 (S) och MJ386 (M). Motionerna avstyrks.

Utskottet delar även regeringens uppfattning att en långsiktig förvaltning av ål och lax är väsentlig och bör genomföras. Det europeiska ålbeståndet är allvarligt hotat. År 2007 antogs rådets förordning (EG) nr 1100/2007 av den 18 september 2007 om åtgärder för återhämtning av beståndet av europeisk ål, där varje medlemsstat ges möjlighet att upprätta avrinningsområdesvisa planer för förvaltning av ålbeståndet. Målet med förvaltningen är att minska dödligheten så att 40 % av ålens biomassa i ett av människan opåverkat bestånd ska kunna påbörja lekvandringen till Sargassohavet. Sveriges nationella förvaltningsplan för ål godkändes av EU-kommissionen i oktober 2009. Planen består av fyra huvudinriktningar: skärpta regleringar

av fisket, utökade kontrollåtgärder, ökade utsättningar av ål och åtgärder för att minska dödlighet hos blankål i vattendrag. Hela Sverige betraktas som ett enda förvaltningsområde, vilket möjliggör ekonomiskt och ekologiskt effektiva insatser. Förvaltningen ska vara adaptiv med kontinuerlig uppföljning och anpassning av åtgärderna. Särskild vikt bör läggas vid samverkan mellan relevanta myndigheter och intressenter utanför fiskesektorn som påverkar ålens beståndssituation och vandring. Utskottet anser i likhet med regeringen att fortsatta åtgärder inom ramen för den nationella planen för återhämtning av den svenska delen av det europeiska beståndet av ål är angelägna. Som framhålls i skrivelsen kräver ålförvaltningsplanens genomförande åtgärder och uppföljning, bl.a. förbättrade möjligheter till vandring upp- och nedströms i sötvatten, liksom utsättning av ålyngel. Utskottet anser i likhet med regeringen att detta främst bör bekostas av kraftindustrin inom ramen för befintliga eller omprövade vattendomar. Medel behövs även för t.ex. pilotstudier och uppföljning, i syfte att öka kunskapen och verifiera effekter av vidtagna restaureringsåtgärder. Till exempel krävs märkning av ålyngel som sätts ut och analys av individernas livshistoria. Utskottet noterar att åtgärderna finns beskrivna i den nationella förvaltningsplanen för ål och att kostnader för förbättring av vandringsmöjligheter och utsättningar förutsätts bli finansierade framför allt via kraftindustrin och den europeiska fiskerifonden. Beträffande frågan om fiskestopp av ål har utskottet från Jordbruksdepartementet inhämtat att ett fåtal fiskare tillåts fiska ål eftersom man i en samlad bedömning även väge in regionalpolitiska motiv.

Vad gäller det internationella arbetet på området noterar utskottet att enligt rådets förordning (EG) nr 2371/2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken ska förvaltningsplaner upprättas för fiskbestånd som befinner sig inom eller vid säkra biologiska gränser. För bestånd som nyttjas och ligger utanför säkra biologiska gränser ska i första hand återhämtningsplaner skapas. Som framhålls i skrivelsen bidrar även fleråriga planer för bl.a. lax och ål till att nå uppsatta mål i Helcoms aktionsplan. Under de senaste tio åren har fiskeriförvaltningen inom gemenskapen i ökande grad bedrivits genom fleråriga planer. I Helcoms aktionsplan för Östersjön finns ett särskilt segment om biologisk mångfald som inkluderar fiske och som innehåller åtgärder av olika karaktär. Många av dessa åtgärder ska genomföras genom samarbete i olika internationella organisationer. En betydande del av åtgärderna inom fisket hänger samman med Sveriges åtaganden inom den gemensamma fiskeripolitiken. De innehåller bl.a. skydds- och förvaltningsåtgärder, som fiskefria områden och förvaltningsplaner för torsk och ål. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att 2009/10:MJ14 (V) yrkande 7 i berörd del och MJ350 (S) lämnas utan vidare åtgärd.

Beträffande åtgärder för lax konstaterar utskottet att utvecklingen av de vilda laxbestånden i Östersjön generellt sett har varit positiv sedan 1990-talet. I den senaste rådgivningen från Ices (2010, baserad på data t.o.m.

2009) framgår dock att den förväntade positiva utvecklingen av bestånden, som ett resultat av drivgarnsstoppet, i princip helt uteblivit. I prognosen från året innan (2009, baserad på data t.o.m. 2008) antogs att krokfisket i södra Östersjön endast skulle öka marginellt efter drivgarnsstoppet. Det visade sig emellertid att krokfisket ökade markant från 2008 till 2009, och preliminära data antyder en fortsatt snabb ökning under 2010. En annan viktig delförklaring till att en fortsatt positiv utveckling av vildlaxbestånden uteblivit är enligt Ices att överlevnaden under första havsåret, sedan mitten av 1990-talet, successivt har minskat från omkring 30 till 10 %. Detta har resulterat i att antalet laxar som uppnått fångstbar storlek successivt blivit lägre trots att laxproduktionen under samma period ökat i de flesta vattendrag. Orsakerna till den minskade havsöverlevnaden är i dagsläget inte klarlagda. Beståndsutvecklingen i Östersjöns vildlaxälvar har därför planat ut. Utskottet har från Fiskeriverket inhämtat att det ännu är oklart om årets svaga uppvandring representerar en tillfällig svacka eller startpunkten på en försämrad utveckling av vildlaxbeståndens status. Är det fråga om en tillfällig svacka kan läget se bättre ut redan nästa säsong. Ännu finns det också gott om uppväxande lax i älvarna. Utskottet noterar dock att ett minskat fiske krävs enligt Ices för att uppnå en fortsatt positiv utveckling av vildlaxbestånden. Visar sig årets svaga uppvandring däremot vara början på en nedåtgående trend är läget betydligt allvarigare, så som Fiskeriverket framhåller, och i så fall krävs ökade insatser för att utreda de bakomliggande orsakerna och sannolikt kraftfulla åtgärder för att vända utvecklingen. Som påpekas i skrivelsen är även situationen för havsöringen dålig i hela Bottniska viken. En betydande del av produktionen av, och därmed fisket på, framför allt lax och havsöring sker genom kompensationsodling och utsättning i nedströms utbyggda vattendrag. Härvid kan det finnas risk för överutnyttjande av vilda bestånd vid ett fiske på blandbestånd, men också risker för hybridisering med självreproducerande bestånd. Utskottet konstaterar att en aktionsplan för lax i Östersjön har fastställts av den numera nedlagda International Baltic Sea Fisheries Commission (IBSFC). I likhet med regeringen anser utskottet att det nu finns behov av en fortsatt process för en flerårig plan för laxen i Östersjön inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. En samrådsprocess har påbörjats inom EU, och Ices har lämnat förslag till EU-kommissionen om hur den framtida förvaltningen bör utformas. Bland annat föreslås att målet bör vara att minst 75 % av den potentiellt möjliga produktionen är uppnådd senast 2020 och att särskilda åtgärdsprogram ska sättas in för de svagaste laxälvarna. Enligt EU:s förordning om datainsamling inrättar Sverige för närvarande tre s.k. indexälvar där uppvandring av fisk och utvandring av smolt ska följas. Lek- och uppväxtområdena bör återställas i såväl större som mindre älvar. I samband med det pågående arbetet att ompröva vattendomar granskas särskilt objekt som innebär vandringshinder för lax, havsöring och ål och därmed möjligheterna att i överenskommelse med kraftindustrin eller genom beslut i domstol åstadkomma fiskvandring förbi

dessa objekt. Utskottet noterar att Sverige inom ramen för aktionsplanen för Östersjön åtagit sig att bidra till aktivt bevarandearbete i några hotade vildlaxälvar i Östersjöområdet och att återinföra ursprunglig Östersjölox i minst fyra potentiella laxälvar senast 2009. Så som framhålls i skrivelsen bör en utvärdering av återintroduktionsverksamheten ske inom ramen för det nationella åtgärdsprogrammet för lax och vara kopplat till den planerade inventeringen av vattendrag med migrerande fiskarter. En översyn av förvaltningen och av övriga faktorer som kan tänkas påverka de mycket svaga laxbestånden bör också genomföras. Lax och havsöring och ibland även annan vandringsfisk förekommer ofta i samma vattensystem och särskilt i reglerade vatten har konkurrensen mellan dessa arter ökat och bestånden minskat. I dessa vatten kan särskilda åtgärdsplaner behöva skapas varvid hänsyn också kan behöva tas till de fall där kustområden utnyttjas för yngeltillväxt. På svenska västkusten finns drygt 20 vattendrag med laxförekomst som främst utnyttjas för sportfiske. Utskottet konstaterar att förutsättningarna för att förvalta varje enskilt laxbestånd utifrån dess beståndssituation därför är goda. Beståndsutvecklingen för laxbestånden i Atlanten har generellt sett varit dålig under lång tid. North Atlantic Salmon Conservation Organization (Nasco) bedömer att atlantlaxbestånden 2009 var de svagaste sedan beståndsuppskattningarna startade på 1960-talet. Detta bedöms i första hand bero på försämrad överlevnad under havsvistelsen i Atlanten, men också på parasitangrepp, fiske och försämrade förhållanden inklusive försurning i vattendragen. Utvecklingen av de svenska laxbestånden följer i väsentliga delar den internationella trenden, trots stora beståndsvårdande insatser av samhället och inte minst frivilliga krafter. Fiskeriverket har utarbetat en plan för att genomföra Nascos råd för förvaltningen. Utskottet ser positivt på att en samrådsgrupp kommer att bildas under 2010 bestående av berörda länsstyrelser och de intressenter som främst berörs, i syfte att genomföra ny rådgivning från Nasco i den svenska förvaltningen samt för att främja kunskapsuppbyggnad och kunskapsöverföring till förvaltare av fisket i vattendragen. Liksom på ostkusten kan härvid hänsyn behöva tas till konkurrens med annan vandringsfisk. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion MJ379 (S) avslås.

Hållbart nyttjande av havet

Utskottet delar regeringens uppfattning att satsningen på ett långsiktigt program för arbetet med skonsamma fiskeredskap, minskade bifångster och utkast bör fortsätta. I likhet med regeringen anser utskottet vidare att Fiskeriverket bör ges i uppdrag att i samverkan med berörd länsstyrelse eller vattenmyndighet utreda förutsättningarna för att i vissa utvalda områden genom konkreta fiskevårdande och miljöförbättrande åtgärder utveckla en samrådsprocess som kan utvecklas till nationella pilotprojekt för en ekosystembaserad fiskevård och att utgångspunkten bör vara bl.a. existerande samverkansprojekt och fiskeområden på nationellt vatten i såväl sjöar och rinnande vatten som längs kusten. I Sverige har man genom fiskerilagstift-

ningen sedan länge infört olika slags begränsningar i syfte att skydda fisk och/eller naturvärden. Fredningsområden har en lång tradition inom svensk fiskeriförvaltning. Inom ett sådant kan arter fredas permanent eller temporärt i sina lekområden eller uppväxtområden samtidigt som användningen av redskap begränsas. Fiskeriverket kan t.ex. stänga områden för fiske för att bevara eller restaurera hotade fiskbestånd, eller förbjuda bottentrålning i områden för att skydda känsliga bottenar. Längs den svenska kusten finns också en trålgräns som utesluter trålning från de kustnära ekosystemen. Liksom regeringen anser utskottet att möjligheterna att finna synergieffekter ur både bevarande- och nyttjandesynpunkt bör eftersträvas. Sedan den 1 januari 2009 är det i Västerhavet förbjudet för fiskare att kasta ut fiskarter som är kvoterade och som lagligen kan landas enligt gällande föreskrifter. Samma reglering gäller fr.o.m. 2010 för Östersjön. I och med kommissionens beslut har man visat på en väg för ett regimskifte i den gemensamma fiskeripolitiken där förvaltningen grundas på fångstdata i stället för landningsdata. Detta ställer högre krav på yrkesfisket att aktivt delta i processer som leder till mer selektiva fångstmetoder och kraftigt reducerade utkastmängder. Utskottet noterar att regeringen tidigare har uppdragit åt Fiskeriverket att utarbeta ett långsiktigt program för arbetet med skonsamma fiskeredskap och strategier för minskade bifångster och utkast och att detta arbete nu drivs tillsammans med näringen i internationellt samarbete, bl.a. genom en teknisk arbetsgrupp för att ta bort utkast i Östersjön. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget att en fortsatt satsning görs på arbete med att utveckla skonsamma fångstmetoder och minskade bifångster och utkast. Dessa åtgärder bidrar till att de nationella miljökvalitetsmålen uppnås samt att Helcoms aktionsplan för Östersjön kan fullföljas. I betänkande 2008/09:MJU29 anförde utskottet att det när det gäller frågan om trålning inhämtat från Jordbruksdepartementet att det pågår en internationell debatt inom FN om förbud mot bottentrålning i känsliga områden. Vidare nämndes att just vad avser förbud mot bottentrålning i Östersjön finns det regler för förbud kring vissa områden, under vissa tidsperioder. Sådana förbud är oftast motiverade av ansamling av lekande fisk, eller ung, mindre fisk. Utskottet konstaterade således att prövning av förbud sker från fall till fall. Det framhölls även att det i övrigt finns nationella regler i kustområdet om var trålning får ske och att det även finns regler om hur trålarna ska utformas för att ha så hög selektivitet som möjligt. Vidare nämndes att endast två trålmodeller får användas i Östersjön och att det pågår ett arbete som ska vidareutveckla dessa trålar för att öka selektiviteten. Utskottet noterade att det kontinuerligt genomförs en översyn och analys av områden med känsliga bottenar där bottentrålning är olämpligt och att effekter av bottentrålning också studerats av Fiskeriverket. Det har då konstaterats att sådan trålning kan skada bottenar och bottenlevande djur. Utskottet framhöll att ytan av områden som är

skyddade från trålning därför utökats väsentligt under de senaste åren, främst på västkusten. Utskottet anförde vidare att det förutsatte att regeringen följer utvecklingen på området.

Beträffande fiskekvoter påminner utskottet om att EU:s fiskeripolitik liksom EU:s jordbrukspolitik är en fullt utvecklad gemenskapspolitik, vilket innebär att alla gemenskapens länder omfattas av samma bestämmelser. Den gemensamma fiskeripolitiken, som är en del av den inre marknaden, är EU:s verktyg för att förvalta fiske och vattenbruk. År 2008 inledde kommissionen en översyn av den gemensamma fiskeripolitiken. Kommissionen ska före utgången av 2012 rapportera till Europaparlamentet och rådet hur politiken fungerar och peka på behov av eventuella förändringar. Utgångspunkten är att den gemensamma fiskeripolitiken ska förbli gemensam med syfte att åstadkomma en långsiktigt hållbar förvaltning av alla berörda fiskbestånd för att kunna förse Europas konsumenter med ett viktigt och hälsosamt livsmedel. För detta krävs tillgång på långsiktigt hållbara fiskbestånd. Mot bakgrund av den bristande måluppfyllelsen med många fiskbestånd i en situation utanför biologiskt säkra gränser och låg lönsamhet i sektorn, finns det så som framhålls i skrivelsen behov av tydliga förbättringar av politikens genomförande. I likhet med regeringen anser utskottet att de vetenskapliga rekommendationer som utfärdas av Ices måste beaktas.

Utskottet delar regeringens uppfattning att EU:s externa fiskeripolitik, särskilt de fiskepartnerskapsavtal som unionen har med många utvecklingsländer, delvis måste förbättras, bl.a. bör kostnaden för dessa avtal i framtiden ligga på de fiskande parterna i stället för att till största delen finansieras av unionen. Utskottet anser också i likhet med regeringen att regelförenkling bör vara en hörnsten i arbetet och att den totala kostnaden för politiken ska minska. I betänkande 2009/10:MJU22 anförde utskottet bl.a. att det från Jordbruksdepartementet inhämtat att Sverige i samband med att avtal omförhandlas brukar påpeka att fisket endast ska bedrivas på ett visat överskott, att den vetenskapliga rådgivningen ska följas, att utvärderingar av avtalet ska ske och att dessa utvärderingar ska komma medlemsstaterna till handa. Utskottet vidhöll även att en förutsättning för de s.k. partnerskapsavtalen inom den gemensamma fiskeripolitiken är att de garanterar att det fiske som bedrivs av EU-fartyg är ett långsiktigt hållbart fiske som bedrivs på ett överskott som inte utnyttjas av kuststaten, att den vetenskapliga rådgivningen måste följas och att krav ska finnas på att utvärderingar av avtalen ska göras. Utskottet framhöll att avtalen måste utformas så att lokalbefolkningen får del av intäkterna från fisket. Detta tillsammans med kunskapsöverföring om en långsiktigt hållbar förvaltning ska vara ett stöd för utveckling av det inhemska fisket. Utskottet anförde även att fartyg från EU som fiskar med stöd av partnerskapsavtalen bör betala betydligt mer själva och på så sätt inte subventioneras av EU:s skattebetalare.

Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att motion 2009/10: MJ14 (V) yrkande 7 i berörd del lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

1. Ett sammanhållet åtgärdsarbete för havspolitik, punkt 1 (MP)

av Åsa Romson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ15 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är bra att regeringen har försökt öka samordningen av Sveriges internationella aktiviteter som påverkar våra havsområden. Det är också bra om EU samordnar sitt arbete på havsområdet. Viktigt är dock att det långsiktiga miljöarbetet överordnas kortsiktiga ekonomiska hänsyn. En genomgång av de nationella planerna för användning av EU:s regionalpolitiska medel visar t.ex. att för lite hänsyn tagits till konsekvenserna för havsmiljön. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Samarbetet kring Östersjön, punkt 2 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Piry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11: MJ341 och 2010/11: MJ439 i denna del och avslår motionerna 2010/11: MJ353 och 2010/11: MJ421 yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Många av de stora miljöproblem som vi i dag ser är gränsöverskridande och det är därför viktigt att vi också hittar gränsöverskridande lösningar och gemensamma strategier för att skapa en hållbar miljöutveckling. Alla länder runt Östersjön måste ta sitt fulla ansvar för att förbättra havsmiljön. EU måste spela en viktig roll för att öka miljösamarbetet med Ryssland. Det krävs kraftfulla politiska insatser och samarbete mellan länder för att

förbättra situationen i Östersjön. Kontakterna och dialogen med EU och grannländerna runt Östersjön måste kontinuerligt utökas och förstärkas. Arbetet för att rädda Östersjön kommer att ta lång tid och måste få kontinuerlig prioritet av den nu sittande regeringen. Sverige kommer de närmaste två åren att vara ordförande i Helsingforskommissionen (Helcom) som är en mycket viktig arena för det internationella miljöarbetet. Som ordförandeland måste Sverige arbeta aktivt och målinriktat för att uppnå resultat. I Östersjöstrategins handlingsplan saknas dock kopplingen mellan den nordiska triangeln och den nordsydliga transportkorridoren genom Polen. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Övergödning, punkt 3 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ1 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

I regeringens havsmiljöskrivelse betonas att havsmiljöarbetet har hög prioritet. Förutom jordbruket bidrar också skogsbruket, trafiken, industrierna och hushållen till föroreningarna. Det krävs en sammanhållen och mer ambitiös politik för att klara de stora miljöproblemen i våra hav. Vi efterlyser större handlingskraft och fler initiativ från regeringens sida, inklusive användning av relevanta EU-bidrag för att det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning ska kunna uppfyllas. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Skyddszoner och reningsmetoder, punkt 4 (S, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ294 yrkande 5 i denna del.

Ställningstagande

Näringsämnen från jordbruk och avlopp övergöder haven, vilket resulterar i att mängden organiskt material (såsom alger och växtplankton) ökar. Även trafikens och sjöfartens kväveutsläpp har en stor påverkan på övergödningen. Resultatet blir syrebrist och slutligen döda bottenar. Övergödningen leder även till igenvuxna vikar och krympande vattenytor. Odlingfria zoner mot angränsade vattenmiljöer bör därför inrättas. Detta har så stor betydelse för den hotade vattenmiljön att det berättigar till införande av en lagstiftning om skydds zoner av odlingar nära vattnet. Förutom de satsningar som måste göras för att stoppa utsläppen vid källan, bör satsningar göras på andra reningsmetoder. Odling av blåmusslor har visat sig vara mycket effektiv både ur ekologisk och ur ekonomisk synvinkel. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Reform av jordbrukspolitiken, punkt 6 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ14 yrkande 3, 2009/10:MJ15 yrkande 3 och 2010/11:MJ294 yrkande 5 i denna del.

Ställningstagande

I dag går 43 % av EU:s budget till jordbruksstöd. Världsnaturfonden (WWF) har visat hur EU:s jordbrukssubventioner slår mot Östersjöns miljö. Vi anser att regeringen bör ge jordbrukspolitikens konsekvenser för havsmiljön större prioritet vid reformeringen av EU:s jordbrukspolitik. Det är exempelvis enbart en ytterst liten del av EU:s budget som går till det ekologiska lantbruket. Resten går till utveckling av storskaliga djurfabriker och industriella jordbruk, dvs. till den typ av verksamhet som genererar de problem man försöker komma till rätta med genom Baltic Sea Action Plan. Vi har länge drivit frågan att Sverige bör agera för att EU:s gemensamma jordbrukspolitik reformeras till att gynna omställningen till ekologiskt jordbruk och miljöanpassade åtgärder och inte fortsätter som i dagsläget då den fungerar kontraproduktivt i och med stöd till den verk-

samhet som skapar de största problemen. Regeringen bör t.ex. verka för att miljöersättningar till lantbruket ska kunna baseras på miljönyttan av åtgärder, i stället för enbart merkostnaden för lantbrukaren. Vi anser också att regeringen bör verka för en utvidgning av EU:s s.k. miljögaranti, så att miljökonsekvenserna i en region kan beaktas. Detta bör åtminstone gälla för Östersjöns tillrinningsområde, t.ex. inom ramen för ett pilotområde inom EU:s marina direktiv. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Bindande regler, punkt 7 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ1 yrkande 1 i denna del och avslår motion 2009/10:MJ15 yrkande 4 i denna del.

Ställningstagande

I regeringens havsmiljöskrivelse betonas att havsmiljöarbetet har hög prioritet. Samtidigt har miljöministern bekräftat att allt ska ske på frivillig väg. De kraftfulla åtgärder som krävs ska alltså göras på frivillig basis, från jordbrukarnas och Östersjölandernas sida. Vi efterlyser fler initiativ från regeringens sida, inklusive bindande regler. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Bindande regler, punkt 7 (MP)

av Åsa Romson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ15 yrkande 4 i denna del och avslår motion 2010/11:MJ1 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Regeringens förslag – som i huvudsak bygger på frivilliga åtgärder och miljöersättningar – är helt otillräckligt. Miljöersättningar betalas nu ut för vissa aktiviteter som skulle kunna regleras i föreskrifter. En sådan regler-

ing skulle dock innebära att åtgärderna inte längre skulle berättiga till miljöersättningar. En ökad användning av regleringar innebär inte nödvändigtvis att miljöersättningarnas andel av jordbruksstödet minskar. Tvärtom kan det frigöra medel för att ersätta andra miljörelaterade åtgärder, eller för att höja ersättningarna. Naturskyddsföreningen och Ekologiska lantbrukarna har lämnat en rad förslag på hur det kan ske. Miljöpartiet anser att miljöbalkens allmänna hänsynsregler bör preciseras ytterligare i form av föreskrifter för att minska utsläppen av övergödande ämnen. De medel som därmed frigörs bör användas för andra miljörelaterade åtgärder inom jordbruket. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Jämnare spridning av djurhållning, punkt 8 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ15 yrkande 5.

Ställningstagande

Ett grundläggande problem är att jordbrukets specialisering, både på gårdsnivå och regionalt, har lett till brutna kretslopp. När djurhållningen skiljs från växtodlingen och koncentreras uppstår underskott på gödsel i växtodlingen, som kompenseras genom konstgödsel. Samtidigt uppstår ett överskott på gödsel där det finns höga koncentrationer av djur. Växtnäringsbalansen kan förvärras av importerat foder. En utvärdering av programmet Greppa näringen visar ett rejält överskott i näringsbalansen på grisgårdar (Jordbruksverkets rapport 2008:25). Det illustrerar också begränsningar i frivilliga program. Vi anser att regeringen bör ta fram en strategi för att få en jämnare spridning på djurhållningen i Sverige. I en sådan strategi bör man överväga såväl forskning som informationsinsatser, krav på beräkningar av näringsbalansen på gårdsnivå, ekonomiska styrmedel som skatt på foder, regleringar och användning av miljöersättningar. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Skatt på handelsgödsel, punkt 9 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10: MJ14 yrkande 2, 2009/10: MJ15 yrkande 4 i denna del och 2010/11: MJ1 yrkande 2.

Ställningstagande

Den borgerliga regeringen har avskaffat skatten på handelsgödsel. Detta trots att regeringen själv bedömer att utsläppen av kväve lär öka. Ju billigare handelsgödsel, desto mindre nyttjande av stallgödsel, visar statistiken. Vi konstaterar att frivilligt minskad kvävegödning, frivilligt anlagda våtmarker och frivilligt ökade fånggrödor, i kombination med slopad kväveskatt, inte kan tolkas som ett havsmiljöarbete med hög prioritet. Från oppositionens sida vill vi återinföra skatten på handelsgödsel. Vi vill utreda modellerna för en återföring till jordbruksnäringen, kopplad till den nya skatten, t.ex. i form av ersättningar för miljöåtgärder. I andra sammanhang brukar regeringen framhålla vikten av kostnadseffektiva styrmedel, såsom ekonomiska styrmedel, i miljöpolitiken. Det är ett kostnadseffektivt sätt att minska kväveutsläppen. I betänkande SOU 2003:9 kan man läsa att skatten på handelsgödsel har minskat kväveurlakningen från åkermark. Skatten har även gjort jordbrukarna medvetna om problemet med kväveurlakning. Kadmiumskatten har bidragit till att tillförseln av kadmium till åkermark har minskat och således även risken för negativa hälsoeffekter. Regeringen tar upp konkurrenssituationen som argument för ett borttagande av skatten. Vi tycker att principen om att förorenaren ska betala bör gälla. Därför föreslår vi att handelsgödselskatten återinförs. Detta leder inte bara till minskad övergödning utan främjar det ekologiska jordbruket, minskar mängden kemikalier i såväl marker som vattendrag och hav och minskar mängden kadmium i marken. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Enskilda avlopp, punkt 10 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ14 yrkande 4 och 2010/11:MJ1 yrkande 3.

Ställningstagande

Det finns i dag ca 400 000 undermåliga enskilda avlopp i vårt land. I praktiken strider dessa avlopp mot lagen. Lagöverträdelserna förekommer framför allt i sommarhusområden längs våra kuster. Utsläpp av avloppsvatten som inte är tillräckligt renat från fosfor och kväve bidrar till övergödningen. Regeringen förutsätter att ROT-arbetet ”kan öka takten betydligt i arbetet med att åtgärda problematiken kring enskilda avlopp i landet”. Vi ser det som en from förhoppning, som på intet sätt är tillräcklig. Regeringen bedömer även att man genom en effektiv tillämpning av lagen antas kunna nå Helcoms rekommendation i aktionsplanen om att förbättra reningen av enskilda avlopp. Regeringen bör återkomma med hur man avser att arbeta för att minska den bristande tillsyn av avlopp som förekommer i vissa kommuner. Det bör även ses över om högre krav kan ställas på enskilda husägare att ställa om från enskilda avlopp. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Kalkning, punkt 11 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ280 yrkande 3 och avslår motion 2010/11:MJ1 yrkande 4.

Ställningstagande

Naturvårdsverket har i sitt förslag till ny kalkningsstrategi och i sin vägledande kalkningshandbok nu föreslagit en generell ambitionssänkning beträffande de vattenkemiska målen. Det är mycket riskfyllt. Om kalkhandboken i nu föreliggande skick skulle vägleda verksamheten framöver skulle detta riskera att medföra att kalkningen minskar eller upphör i många sjöar och vattendrag. Man föreslår även en ökad restriktivitet mot nykalkning. Flertalet externa, initierade bedömare uppfattar att de sänkta kalkningsambitiönerna riskerar att medföra omfattande biologiska skador på många ekosystem och försvåra eller till och med förhindra att uppsatta mål nås såväl för vattendirektivet som för miljömålsarbetet. Detta är inte acceptabelt. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Finansiering av åtgärder mot övergödning, punkt 12 (V)

av Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ14 yrkande 1.

Ställningstagande

I Naturvårdsverkets rapport (2009) om åtgärder för att nå det svenska betinget i Baltic Sea Action Plan angav man att det största, svåraste och mest kostsamma problemet är övergödningen. Denna post står för över 90 % av de uppskattade kostnaderna. I och med att 48 % av kväveutsläppen i Kattegatt och 45 % av de antropogena fosforutsläppen i egentliga Östersjön kommer från jordbruket anser vi att kraftigare åtgärder måste till än de som föreslås i regeringens skrivelse. Det värde som våra hav förser oss med genom ekosystemtjänster överstiger många gånger kostnaderna för bevarande. Även om osäkerheten är stor vid beräkningen av kostnaderna och en del av kostnaderna finansieras av EU via landsbygdsprogrammet pekar allt på att staten måste öka sina insatser. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Reach m.m., punkt 13 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ14 yrkande 5 i denna del och 2009/10:MJ15 yrkande 6 och avslår motion 2010/11:MJ273 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Farliga ämnen från landbaserade verksamheter hamnar i alltför stor utsträckning i havet. Där kan de lagras, eller föras vidare in i näringskedjan. Regeringens kemikaliepolitik har varit för passiv. Mindre än 5 % av de drygt 100 000 kemikalier som finns på den europeiska marknaden i dag har testats i någon större utsträckning. Nu när EU:s kemikalieförordning Reach har trätt i kraft är det viktigt att ämnen med farliga egenskaper förs in i Reachprocesser. Vi ser ett behov av att stärka Reach på många plan. Bland annat bör substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen skärpas. Lågvolymsämnen måste inkluderas. Vi anser att regeringen ska intensifiera arbetet med att föra in farliga ämnen i kandidatlistan. Fler ämnen ska innefattas av tillståndskrav, och kontroll av efterlevnad av Reach måste utvecklas. Även nanopartiklar bör införas. Vi vill satsa på ökad information till konsumenter och producenter samt verka för att EU-länder ska tillåtas att gå längre i sin egen kemikalielagstiftning. Slutligen ser vi en stor potential i att låta den offentliga sektorn genom sin upphandling verka för ett miljövänligare samhälle med minskade kemikalier i offentliga verksamheter. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Deka-BDE, punkt 14 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ14 yrkande 5 i denna del och 2009/10:MJ15 yrkande 8.

Ställningstagande

Det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE anses vara ett potentiellt PBT-ämne (långlivat, bioackumulerbart och giftigt). Det har hittats i fisk. Det har förbjudits i elektronik i EU genom ROHS-direktivet. Vi vill återinföra det förbud mot flamskyddsmedlet deka-BDE som alliansregeringen avskaffade i maj 2008. Förbud mot andra bromerade flamskyddsmedel bör undersökas. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Kemikalier i textilier, punkt 15 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ15 yrkande 7.

Ställningstagande

Ett ambitiöst kemikaliearbete i Stockholms stad visar att flera farliga ämnen finns i textilier och att dessa ämnen senare hamnar i vattnet. Textilier produceras på en internationell marknad för en internationell marknad. På så sätt liknar de elektronikvaror. EU:s direktiv om farliga ämnen i elektronik, ROHS, har lett till förbättringar i den branschen. Vi anser att ett motsvarande arbete på textilområdet skulle innebära fördelar för havsmiljön. Regeringen bör ta initiativ till ett EU-direktiv på textilområdet motsvarande ROHS-direktivet på elektronikområdet. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Gifter i hav och havsbotten, punkt 16 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ1 yrkande 10.

Ställningstagande

De flesta kemiska ämnen når förr eller senare ut i naturen. Många av dem är giftiga redan i mycket små mängder, en del är svåra att bryta ned. De kan lätt lagras i levande vävnader. I havet blir ett flertal kemikalier skadliga för miljön. Genom fiskenäringen förvandlas de till en allvarlig hälsorisk för människor. Tungmetaller från industriutsläpp ligger sedan drygt ett århundrade lagrade i Östersjöns och Västerhavets bottensediment. De är potentiella miljöhot, men anses enligt expertisen göra minst skada om de får ligga kvar som de är, orörda. I det sammanhanget är den rysk-tyska gasledningen över Östersjön ett reellt hot, eftersom ledningen kan rubba den ömtåliga biologiska balansen och skapa allvarliga miljöproblem på havsbotten. Även fiskebåtarnas trålning kan ge oönskade effekter, också ur giftsynpunkt. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Båtbottenfärg, punkt 17 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ1 yrkande 11.

Ställningstagande

Fritidsbåtar bidrar till giftproblemen i havet. Det ställs numera tydliga miljökrav på bilar, medan kraven på fritidsbåtarna är modesta. Båtmotorer ligger långt efter bilmotorer vad gäller utsläpp och bränsleeffektivitet. Användningen av giftiga båtbottenfärger har minskat, men inte i den takt som förväntats efter EU:s arbete med biociddirektivet. De gifter som förhindrar att havstulpaner och alger växer på båtbottenarna sprider sig till havslevande djur. Mätvärden i småbåtshamnar tyder på att giftiga färger fortfarande används. Tillämpningen av lagen behöver förbättras. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Läkemedelsrester, punkt 18 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ1 yrkande 12 och avslår motion 2010/11: MJ273 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Kunskapen om läkemedels effekter i miljön är begränsade. Koncentrationerna av läkemedel i vatten anses fortfarande ligga under ”detektionsgränsen”, dvs. de är svåra att spåra. Antibiotika och hormonpreparat kan upptäckas i utflöden från reningsverk och från sjukhus samt i lakvatten från deponier och från djurhållningsanläggningar. Ett syntetiskt östrogen från p-piller återfinns i många fiskar. Den slutsats som Naturvårdsverket drar är att det finns risk för att vissa läkemedelsrester kan bioackumuleras och orsaka skada hos fisk. Forskningen på detta område måste utvecklas så att vi kan förebygga läkemedelsspridningens negativa effekter i haven. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Marint skräp, punkt 19 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ1 yrkande 13.

Ställningstagande

Det marina skräpet är ett stort miljöproblem. Vi menar att regeringen bör arbeta fram ett program för rena kuster inom ramen för EU. Frivilliga strandstädningar har tidigare genomförts på västkusten. Men kommunernas ökade kostnader och svårigheter att få tag på personal gör att strandstädningen hotas. Inom projektet Save the North Sea har en verksamhet funnits där fiskare kunnat ta hand om det avfall de fått i sina fiskeredskap

och lämna det avgiftsfritt i hamn. I stället för att låta skräpet gå tillbaka i havet har fiskebåtarna forslat in det i hamnarna. Vi anser att detta omhändertagande bör uppmuntras. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Vrak, punkt 20 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ15 yrkande 10 och 2010/11:MJ1 yrkande 8 och avslår motion 2010/11:MJ387.

Ställningstagande

Vi anser att det brådskar med inventeringen av de gamla oljeläckande vrak som finns längs de svenska kusterna, framför allt längs västkusten. Flera fartyg är potentiella oljekatastrofer. I Skagerrak finns 261 kända vrak som är identifierade som potentiella miljöhot. Ungefär 20 av dessa finns nära den svenska kusten. Den största delen är från andra världskriget och är i dag sönderrostade och läcker olja. Ingen lagstiftning finns som reglerar ansvaret för förebyggande åtgärder. Det finns egentligen inga tekniska hinder för att tömma vraken på olja, men det kan vara mycket kostsamt. Kostnaden måste dock jämföras med vad kostnaden för en förorenad kust kan bli. En handlingsplan bör upprättas med olika steg i tid, geografiskt läge och riskklass. Det är bra att som regeringen föreslår kartlägga problemet ytterligare. Arbetet med att åtgärda kända problem måste dock påbörjas redan nu. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Toalettavfall från fartyg m.m., punkt 21 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:MJ1 yrkande 6 och 2010/11:MJ439 i denna del.

Ställningstagande

Vi måste sluta att använda Östersjön som en avfallsplats. Ett förbud mot att släppa ut orenat latrin- och toalettavfall från färjor, kryssningsfartyg och fritidsbåtar bör införas för att hejda nedsmutsningen. Passagerarfärjorna i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön tillåts fortfarande släppa ut sitt avloppsvatten. Inom Helcom pågår arbetet med att minska utsläppen, och Sverige har länge arbetat för ett frivilligt omhändertagande av avloppsvatten i hamnarna. Det finns också en överenskommelse mellan Sjöfartsverket och ett antal rederier om att avfallet ska lämnas i land. Den gäller dock främst den ordinarie färjetrafiken mellan Sverige och Finland, och inte de stora kryssningsfartygen. Vi välkomnar regeringens förslag om totalförbud mot toalettutsläpp från kryssningsfartyg och passagerarfärjor i Östersjön och förbud mot toalettavfall från fritidsbåtar. För att få full effekt av ett sådant förbud måste dock fler hamnar kunna erbjuda avfallshantering. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Sjöfart m.m., punkt 22 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11: MJ1 yrkande 5 och 2010/11: MJ439 i denna del och avslår motionerna 2009/10: MJ14 yrkande 6 i denna del, 2010/11: MJ337 i denna del och 2010/11: MJ421 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Sjöfarten är en viktig del i transportsystemet. Vi menar att utsläppskrav på fartyg bör ingå som en del i en framtida klimatöverenskommelse. Vi har tidigare krävt en internationell avgift på utsläpp från sjöfart och från flygtrafik.

Vi vill samtidigt understryka att minskningen av sjöfartens miljöpåverkan måste ske på ett sätt som inte snedvrider konkurrensen och missgynnar svensk industri. Det är också nödvändigt att säkerställa att skärpta regler för sjöfarten inte leder till ökade landtransporter. Det är nödvändigt att Sverige med kraft agerar inom IMO för ett regelverk som ger minskad miljöpåverkan och konkurrenskraftiga förutsättningar för svensk sjöfart och industri. Sjötrafiken över Östersjön och Västerhavet ökar kontinuerligt. Oljeexporten från ryska och baltiska hamnar genom Östersjön och ut i Väs-

terhavet har mer än trefaldigats sedan 1995. Med PSSA i ryggen har en svensk regering stora möjligheter att ställa tuffa miljökrav på såväl sjötransporterna i sig, som på fraktköparna.

Begreppet Clean Ship diskuteras inom sjöfartsnäringen, men knappast utanför. Vi vill att regeringen via FN:s sjöfartsorgan IMO uppmanar till den miljöindexering av fartyg som begreppet innebär. Fraktköpare ska kunna inhämta bättre information om de fartyg de anlitar och därmed ha en chans att främja hållbar sjöfart. I arbetet för minskad miljöpåverkan ingår bl.a. skärpta krav på reningsutrustning på passagerarfärjorna. Rederierna måste också utveckla mer energieffektiva fartyg med fokus på skrov, propellrar och motorer.

Vi vill öka takten i det globala arbetet för marint miljöskydd (inom IMO:s ram) så att alla fartyg som seglar in i Östersjön uppfyller samma höga miljö- och säkerhetskrav. Straffen för de fartyg och rederier som fortsätter att släppa ut olja i Östersjön och Västerhavet måste skräpas kraftfullt. Harmoniseringen av VTS (Vessel Traffic Services) för hela Östersjön måste snabbas på. VTS-programmet är under utveckling till en satellitbaserad och emissionsrelaterad övervakning av fartyg. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Sjöfart m.m., punkt 22 (V)

av Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ14 yrkande 6 i denna del och avslår motionerna 2010/11: MJ1 yrkande 5, 2010/11: MJ337 i denna del, 2010/11: MJ421 yrkandena 5 och 6 samt 2010/11: MJ439 i denna del.

Ställningstagande

Hittills har svaga miljökrav för sjöfarten gjort att den är betydligt sämre miljöanpassad än vad den skulle kunna vara. Vänsterpartiet har länge drivit frågor som rör förbättrad miljöhänsyn i sjöfarten. Nedan listas några av våra förslag.

- Förekomsten av undermåliga fartyg i kombination med otillräckligt underhåll ökar risken för olyckor och oljeutsläpp. Vänsterpartiet anser därför att Sverige aktivt bör driva en kraftig höjning av sanktionerna för oljeutsläpp.
- Se över möjligheten att införa en kilometerskatt på Östersjön. Avgiften ska baseras på hur mycket kväve och svavel fartygen släpper ut.

- Miljödifferentierna hamnavgifterna för att ytterligare minska miljöbelastningen.
- I dag tar man lite hänsyn till fartygs miljöprestanda och framdrivningsegenskaper. Vänsterpartiet anser att fokus för utvecklingen av fartyg ska ligga på skrov, propellrar och motorer som är miljöanpassade.
- I en rapport från Länsstyrelsen i Stockholms län (Fartygstrafik och stranderosion i Stockholms skärgård, 2004:19) tar man upp de problem med stranderosion och svallskador som finns trots införda hastighetsbegränsningar. Problemen orsakas framför allt av passagerarfartygen. Vi ser därför ett behov av att se över hastighetsbegränsningarna i vissa farleder.

Detta bör ges regeringen till känna.

24. Funktionsdugliga skrov, punkt 23 (S, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ439 i denna del.

Ställningstagande

De större fartyg som trafikerar Östersjön måste vara isklassade och ha funktionsdugliga skrov för att klara av de förhållanden som råder i Östersjön och för att förhindra miljöfarliga utsläpp vid incidenter. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Oljeborring, punkt 24 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ421 yrkande 4 och bifaller delvis motion 2010/11: MJ337 i denna del.

Ställningstagande

Flera Östersjöstater utvinner eller prospekterar i dag olja i Östersjön, dock ej Sverige. Men våra kuster och vår havsmiljö skulle likväl drabbas om en större olycka inträffade med en oljerigg i Östersjön. Samtidigt är Östersjön ett särskilt känsligt havsområde. En oljeolycka i Östersjön skulle få allvarliga miljökonsekvenser. Sverige borde därför inom EU och Östersjöorganisationen Helcom verka för att det uppnås ett förbud mot oljeutvinning i hela Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Alkylatbensin, punkt 25 (V)

av Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ14 yrkande 6 i denna del.

Ställningstagande

Fritidsbåtar med tvåtaktsmotorer står för en del av de gifter som släpps ut i Östersjön. Alkylatbensin minskar utsläppen av det farliga kolväta PAH med 80–90 % och kväveoxider med 30–60 %. Det är därför viktigt att påverka konsumenters attityd och ge Sjöfartsverket i uppdrag att arbeta med en informationsstrategi för att åtgärda detta. Det finns även ett behov av att använda ekonomiska styrmedel för att öka användningen av alkylatbensin. Vänsterpartiet vill därför sänka skatten på alkylatbensin, vilket finansieras genom en skatt på fritidsbåtar. Detta bör ges regeringen till känna.

27. Förbud mot tvåtaktsmotorer, punkt 26 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ439 i denna del.

Ställningstagande

Miljökraven på våra fritidsbåtar måste bli tydligare än i dagsläget och tvåtaktsmotorer bör förbjudas. Detta bör ges regeringen till känna.

28. Utfasning av tvåtaktsmotorer och skrotningsbidrag, punkt 27 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ14 yrkande 6 i denna del och 2009/10:MJ15 yrkande 9.

Ställningstagande

I dag finns det ca 200 000 tvåtaktsmotorer i bruk. De stora utsläppen påverkar livet i haven. Stora mängder giftiga kolväten går därmed direkt ut i vattnet. Full gas med en tvåtaktsmotor på 70 hk i 25 timmar innebär att 300 liter bensin släpps ut i havet. Kör du ett dygn med 70–80 hk tvåtaktsmotor spyr den ut ett badkar med oanvänd bensin. Regeringen nämner inte ens problemet i sin skrivelse. Regeringen bör återkomma med förslag till åtgärder för att fasa ut användningen av smutsiga tvåtaktsmotorer i våra havsområden, sjöar och vattendrag, t.ex. genom ett skrotningsbidrag till tvåtaktsmotorer. Detta bör ges regeringen till känna.

29. Havsmyndighetens ansvarsområde, punkt 28 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:MJ1 yrkande 9 och 2010/11:MJ280 yrkande 1 och avslår motionerna 2010/11:MJ290 yrkande 1 och 2010/11:MJ376.

Ställningstagande

Vi är mycket positiva till att en samordnande instans nu kan ta helhetsansvaret för miljö- och fiskefrågorna och skapa en effektiv förvaltning. Den havsmiljöutredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte 2006 föreslog också att den nya myndigheten skulle genomföra en fysisk planering av Sveriges hela havsområde och samordna de skilda intressen och de

risker för konflikter som där fanns. Vi anser att myndigheten ska ha ett särskilt ansvar för Sveriges ekonomiska zon. Vi anser även att försurnings- och kalkningsfrågan i sin helhet ska ingå som en naturligt integrerad del i den nya myndighetens verksamhet. Kalkning utgör en av de mest lyckade och effektiva miljövårdinsatserna som någonsin genomförts. Samtidigt kan kalkningsverksamheten även betraktas som en av de mest betydelsefulla fiskevårdande insatser som någonsin genomförts. Vattenmyndigheterna har gjort bedömningen att kalkningen ska öka i distrikten för att uppfylla ramdirektivet för vatten. En sådan integrerad miljömålskalkning skulle leda till att Sverige får lättare att leva upp till EU:s vattendirektiv om god ekologisk status liksom att uppfylla de av regeringen antagna miljömålen om levande sjöar och vattendrag och ett rikt växt- och djurliv. Mot denna bakgrund anser vi att försurnings- och kalkningsfrågorna bör samordnas fullt ut med övrigt vattenvårdsarbete för att bli så effektivt som möjligt. Detta bör ges regeringen till känna.

30. Barlastvatten, punkt 29 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ1 yrkande 7 och avslår motion 2010/11:MJ275 yrkande 7.

Ställningstagande

IMO anser att problemen med barlastvatten är ett av de största hoten mot världshavens överlevnad. Ändå är det bara 21 länder – med 23 % av världens tonnage – som har ratificerat barlastkonventionen. Med all kunskap om de irreversibla förändringar som tömning av barlasttankar orsakar borde den svenska regeringen på ett tidigt stadium ha samlat Östersjöländerna – och övriga EU – till en gemensam lagstiftning om spridandet av främmande arter. Detta bör ges regeringen till känna.

31. Prövning av muddring m.m., punkt 30 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ15 yrkande 11.

Ställningstagande

Kustområden i hela landet har länge påverkats av fysiska ingrepp. Risker blir inte mindre av de ändringar som gjordes i strandskyddsreglerna i följande. Kustområdenas unika barnkammare och livsviktiga områden för många arter är ständigt utsatta för kommunpolitikernas begränsade kunskap om deras vikt. Varje förslag till muddringar, hamnanläggningar och strandbyggen borde inom ramen för en miljökonsekvensbedömning prövas med en bredare ekologisk kunskap än vad som oftast är fallet i dag. Detta bör ges regeringen till känna.

32. Valar, punkt 31 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ15 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi noterar att regeringen inte nämner arbetet inom Internationella valfångstkommissionen (IWC). Det har nu framkommit att den svenska regeringen aktivt driver en linje som i praktiken innebär att viktiga principer i det internationella valskyddsarbetet sätts ur spel. Vi anser att regeringen bör hävda grundläggande principer som att kommersiell fångst av rödlistade arter inte får ske samt att kommersiell fångst inte får tillåtas i skyddade havsområden, såsom Antarktis valskyddsområde. Detta bör ges regeringen till känna.

33. Skarv, punkt 32 (S, SD)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:MJ334 och 2010/11:MJ346 samt avslår motionerna 2010/11:MJ277 i denna del, 2010/11:MJ288 och 2010/11:MJ386 i denna del.

Ställningstagande

Storskarven har återkommit i Sverige med stor kraft under de senaste årtiondena. Skarven är en stor konkurrent till yrkesfisket och har när den häckar en stor negativ inverkan på naturen. Den tidigare utrotningshotade fågelarten förekommer nu i så stort antal och orsakar så mycket olägenhet att många länsstyrelser känt sig tvingade att införa mycket omfattande skydds-jakt på arten. Trots att storskarven numera inte på något sätt är utrotnings-hotad är den fortfarande skyddad enligt EU:s fågeldirektiv. Eftersom EU:s fågeldirektiv fyller en mycket viktig funktion för att skydda hotade fågelarter från utrotning är det djupt olyckligt att det också omfattar arter som inte på något sätt är hotade. En förutsättning för att medborgarna ska känna respekt för regelverket är att listan över hotade fågelarter är relevant och bara omfattar arter som verkligen är hotade. Sverige bör därför kraftfullt verka för att storskarven stryks från EU:s lista över hotade fågelarter och verka för att allmän jakt på skarv införs inom ramen för en översyn av EU:s fågeldirektiv. Detta bör ges regeringen till känna.

34. Säl, punkt 33 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ345 och avslår motionerna 2010/11:MJ271, 2010/11:MJ277 i denna del och 2010/11: MJ386 i denna del.

Ställningstagande

Sälbeståndet i Östersjön har på senare tid ökat markant. Sälarna har blivit ett stort problem för yrkesfiskarna då de konkurrerar om fångsten. Det finns en del möjligheter för att kompensera yrkesfisket för skador orsakade av sälar samt för att minska effekterna av sälpopulationer stadda i tillväxt. Men det räcker inte. Mot denna bakgrund anser vi att en beståndsreglerande jakt på säl bör införas. Detta bör ges regeringen till känna.

35. Ål, punkt 34 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ350 yrkandena 1 och 2 samt avslår motion 2009/10:MJ14 yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Eftersom orsaken till tillbakagången av ålens bestånd är osäker och med tanke på att ålen har en livscykel på 10–30 år krävs såväl kraftfulla som omedelbara åtgärder. Förslaget var tidigare att stoppa fisket efter lekvandrande ål. Dessutom föreslogs åtgärder för att underlätta ålens vandring via vattendragen ut till havet. Angående det omfattande fiske efter ålyngel som bedrivs på Atlantkusten i södra Europa föreslogs inga omedelbara åtgärder. Dessa ålyngel säljs för stora pengar till ålodlingar. En viss del av ålynglen nyttjas även för direkt konsumtion i Sydeuropa. En större omfördelning av överskottet av ålyngel bör ske till de underutnyttjade uppväxtområdena i norra Europa. Här kan regeringen göra en insats när det gäller ökad utsättning av ålyngel. Ett hållbart fiske är givetvis också nödvändigt. Detta bör ges regeringen till känna.

36. Ål, punkt 34 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ14 yrkande 7 i denna del och avslår motion 2010/11: MJ350 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Ålen är klassad som akut hotad. Antalet unga ålar som kommer tillbaka från Sargassohavet har minskat med upp till 99 % sedan 1970-talet. Med tanke på den ytterst begränsade kunskap vi har om ålens livscykel är det mycket riskabelt att fortsätta utfiskningen av ålen. Vi anser att ett totalstopp är den enda möjliga lösningen för att försöka rädda bestånden. Detta bör ges regeringen till känna.

37. Lax, punkt 35 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ379.

Ställningstagande

Att ersätta laxens naturliga livscykel med odling är ingen hållbar lösning. Överlevnaden på den utsatta fisken har minskat stadigt och börjar nu närma sig noll. Orsakerna kan vara flera, men helt uppenbart är att den odlade fisken är mycket mer sårbar för de förändringar som sker i miljön. Konsumtionsvärdet av dessa odlade fiskar är försumbart i förhållande till kostnaderna för odlingen. Detta är ingen uthållig lösning, varken ekonomiskt eller biologiskt. Vad som krävs är i stället att så långt som möjligt ta till vara och optimera de potentiella reproduktionsområden som finns i vattendragen och att låta vandringsfisken ta dessa i anspråk genom att i förekommande fall undanröja vandringshinder. På så sätt upprätthåller man en naturlig livscykel och en naturlig selektion som på sikt medför starkare och mer motståndskraftiga bestånd. För att åstadkomma detta krävs en utredning av i vilken omfattning och i vilka områden som det går att optimera den naturliga reproduktionen och i vilken grad detta kan ersätta utsättning av odlad smolt. Även andra åtgärder som kan stärka de naturliga lax- och öringpopulationerna bör övervägas. Det bör även genomföras en utredning om de juridiska förutsättningarna för att ändra inriktningen på kompensationsverksamheten. Detta bör ges regeringen till känna.

38. Bottentrålning, punkt 36 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ14 yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Bottentrålningen är ett stort hot mot känsliga och ofta relativt okända havsmiljöer och ekosystem. De flesta arter som lever i djuphaven har en långsam tillväxt- och reproduktionstakt, vilket gör att det tar mycket lång tid innan mängden fisk som tas upp kan ersättas. Extremt tunga redskap används som river upp skadliga stoftmoln och ödelägger livet på bottarna. På Östersjöns botten finns i dag dumpade stridsmedel, och i många områden finns gifter och kemikalier lagrade i bottensedimenten som kan frigöras vid bottentrålning. Bottentrålning medverkar även till att fosfor frigörs ur sedimenten och bidrar till Östersjöns övergödning. Ett förbud mot bottentrålning medför även att mängden utkast av fisk (fisk som kastas överbord för att den inte är önskad) minskas. Data från Fiskeriverket visar på så mycket som 27 % utkast av ungtorsk från bottentrålningens jämfört med 3 % från nätfiske efter torsk. Detta bör ges regeringen till känna.

39. Fiskekvoter, punkt 37 (V)

av Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ14 yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Allt fiske måste automatiskt upphöra när ett fiskebestånd närmar sig gränsen för ohållbart uttag. Fiskekvoter får inte vara något som man förhandlar om mot all kunskap om miljös tillstånd. I stället för de redan beslutade fiskekvoterna kräver vi ett fiskestopp för de bestånd som hotas. Fiskestoppet ska inte bara gälla det svenska fisket utan även det utländska beståndet. EU-kommissionen har tidigare informellt meddelat att Sverige inte får införa nationellt fiskestopp. Vi vill att denna fråga överprövas. Ett

fiskestopp för alla hotade arter och bestånd bör införas till dess att återhämtningen kan garanteras i Östersjön, Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. Detta bör ges regeringen till känna.

40. Utfiskning i fattiga länder, punkt 38 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP) och Christina Høj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ14 yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

EU:s gemensamma fiskeripolitik möjliggör utnyttjande av fattiga länders fiskebestånd. Detta rovfiske förstör inte bara havsmiljön utan även livsvillkoren för lokalbefolkningen som blir bestulna på såväl livsmedel som arbetstillfällen. Ungefär 40 % av EU-flottans fångster beräknas komma från fiskevatten utanför EU. Vi anser att Sverige bör agera för att de fiskeavtal som EU tecknar med utvecklingsländer, vilka bidrar till rovdrift och förstör livsvillkoren för lokalbefolkningen, omedelbart stoppas. Dessa avtal ska baseras på folkrättsliga principer och respekt för invånarna i avtalsländerna. EU:s framtida fiskeriavtal ska garantera att fisket i tredjeländers vatten sker på verkliga överskottsresurser. Vi ifrågasätter regeringens nuvarande utfasning av fiskeflottan där oseriösa svenska fiskare, med stöd av skattepengar, flyttar sina fartyg till andra delar av världen och fortsätter fiska i fattiga människors vatten. Krav och kontroller från de svenska myndigheterna måste till. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2009/10:213 Åtgärder för levande hav.

Följdmotionerna

2009/10:MJ14 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ytterligare finansiering för att komma till rätta med övergödningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återinförande av skatt på handelsgodsel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om enskilda avlopp.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kemikalier.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om miljöanpassad sjöfart.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fiskepolitiken.

2009/10:MJ15 av Tina Ehn (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är viktigt att långsiktiga miljöhänsyn överordnas kortsiktiga ekonomiska hänsyn vid samordningen av havspolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör hävda grundläggande principer om att kommersiell fångst av hotade valarter inte får ske samt att kommersiell valfångst inte får tillåtas i Antarktis valskyddsområde.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att konsekvenserna för havsmiljön bör få större prioritet vid reformeringen av EU:s jordbrukspolitik.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad användning av föreskrifter för att minska övergödning och att därigenom frigjorda medel i landsbygdsprogrammet används till andra miljörelaterade ändamål.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en strategi för en jämnare spridning av djurhållningen i Sverige.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör intensifiera arbetet med att föra in farliga ämnen i Reachprocesser, såsom kandidatlistan.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett direktiv på textilområdet liknande ROHS-direktivet för elektronik.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot deka-BDE i möbler och textilier.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till åtgärder för att fasa ut användningen av smutsiga tvåtaktsmotorer.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en handlingsplan för att hantera skeppsvrak och att arbetet med att sanera kända allvarliga problem ska påbörjas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en prövning av förslag till muddringar m.m. utifrån en bredare ekologisk kunskap.

2010/11: MJ1 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppfyllelse av det svenska miljömålet Ingen övergödning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skatt på handelsgödsel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om enskilda avlopp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskad kalkning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpta internationella krav för sjöfarten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fartygs avfallshantering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om problemen med tömning av barlastvatten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inventering av oljeläckande vrak.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny havsmyndighet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gifter i haven.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om båtbottnfärger.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om läkemedelsrester i haven.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om marint skräp.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:U269 av Lars Gustafsson (KD):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa utsläppsriktor för kväve och fosfor.

2010/11: MJ271 av Eva Bengtson Skogsberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka i en riktning som underlättar för ett framtida balanserat bestånd av sälar i Östersjön.

2010/11: MJ273 av Annelie Enochson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med att öka kemikaliesäkerheten fortsätter genom att gemensamma åtgärder mot spridning av gifter och läkemedelsrester till våra hav och vattendrag utvecklas ytterligare.

2010/11: MJ275 av Lars-Axel Nordell (KD):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att alla hamnar i Östersjön och Västerhavet ska ha mottagningsanordningar för barlastvatten för att skydda havet mot främmande arter.

2010/11: MJ277 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell förvaltningsplan för säl och skarv.

2010/11: MJ280 av Peter Jeppsson och Désirée Liljevall (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för de vattenrelaterade delarna i miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning i sin helhet bör flyttas över till den nya havs- och vattenmiljömyndigheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att försurningsmålen inte får sänkas utan bör kvarstå så att biologisk produktion och värdefulla resurser i vatten-systemen säkerställs.

2010/11: MJ288 av Anders Åkesson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa allmän jakttid på skarv.

2010/11: MJ290 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de regionala och lokala instansernas engagemang för Östersjöns miljö kompletteras med nationella aktörer som tillsammans kan driva och utveckla de frågor som berörs i motionen.

2010/11: MJ294 av Jens Holm m.fl. (V):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om övergödning i Östersjön.

2010/11: MJ334 av Ingemar Nilsson och Susanne Eberstein (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att storskarven bör strykas från EU:s lista över hotade fågelarter.

2010/11: MJ337 av Anders Andersson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att oljeborring i Östersjön ska förbjudas och att all olja som transporterats till havs ska dna-märkas.

2010/11: MJ341 av Peter Jeppsson och Kerstin Haglö (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt utveckling av miljöarbetet i Östersjön, både nationellt och tillsammans med våra grannländer runt Östersjön.

2010/11: MJ345 av Peter Jeppsson och Kerstin Haglö (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av jakt på säl.

2010/11: MJ346 av Peter Jeppsson och Kerstin Haglö (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av jakt på skarv.

2010/11: MJ350 av Christer Adelsbo och Annelie Karlsson (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten bör prioritera satsning på utsättning av ålyngel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör påverka EU i riktningen att mer ålyngel måste sättas ut.

2010/11: MJ353 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder kring Östersjön.

2010/11: MJ376 av Karin Granbom Ellison och Lars Tysklind (båda FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ambitiös strategi mot försurning.

2010/11: MJ379 av Peter Jeppsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen låter utreda förutsättningarna för att så långt som möjligt ersätta kompensationsodlingen med olika former av åtgärder för att optimera naturlig reproduktion av lax och havsöring, och andra åtgärder som kan stärka de vilda bestånden, samt att de juridiska förutsättningarna för detta utreds.

2010/11: MJ386 av Lars-Arne Staxäng (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skydds jakt på säl och skarv.

2010/11: MJ387 av Lars-Arne Staxäng (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att sanera miljöfarliga fartygsvrak på västkusten.

2010/11: MJ421 av Tuve Skånberg (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att övergödningen bör minska genom att ett system med överlåtbara utsläppsrätter för kväve och fosfor införs.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att oljeborring ska förbjudas i Östersjön.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att olja som transporteras till havs ska märkas med dna så att det går att spåra från vilket fartyg ett oljeutsläpp skett.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bötesbeloppen för oljeutsläpp i havet ska höjas rejält.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kuststaterna solidariskt bör finansiera sådana kostnadseffektiva miljöåtgärder som gynnar Östersjöns gemensamma miljö.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett ökat fokus bör läggas på Östersjöns tillrinningsområden.

2010/11: MJ439 av Krister Örmfjäder och Christer Engelhardt (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en strategi för Östersjön